

Technická univerzita v Liberci
Ekonomická fakulta

Studijní program: N 6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika

Rozšíření objektů cestovního ruchu vhodných pro tělesně postižené v Liberci

**The extension of tourism objects suitable for physically handicapped in
Liberec**

DP – EF – KPE – 2010-87

Bc. ALŽBĚTA SVATOŠOVÁ

Vedoucí práce: Ing. Jaroslava Syrovátková, Ph.D.
Konzultant: Mgr. Jan Řehák, asistent péče o tělesně postižené, Handihelp, s. r. o.

Počet stran: 68
Datum odevzdání: 7. 5. 2010

Počet příloh: 1

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucí diplomové práce a konzultantem.

V Liberci 7. 5. 2010

Poděkování

Ráda bych poděkovala všem, kteří mi pomohli s vypracováním mé diplomové práce. Děkuji paní Ing. Jaroslavě Syrovátkové, Ph.D., za odborné vedení mé diplomové práce, poskytnutí velmi cenných rad a velkou dávku trpělivosti. Děkuji panu Mgr. Janu Řehákovi, Handihelp, s. r. o. a Ing. Michalovi Vereščákovi, z Magistrátu města Liberec za jejich ochotu, věnovaný čas a poskytnutí odborných materiálů. V neposlední řadě bych ráda poděkovala své rodině za jejich pomoc a podporu během celého studia.

Anotace

Diplomová práce pojednává o problematice dostupnosti zařízení cestovního ruchu z hlediska tělesně postižených speciálně vozičkářů, ať již na mechanickém, či elektrickém invalidním vozíku. Je rozdělena do šesti kapitol. První kapitola je zaměřena na určení standardů budov cestovního ruchu z hlediska tělesně postižených. Druhá kapitola se zabývá městem Liberec, jeho historií, polohou a ostatními základními údaji. Ve třetí kapitole jsou nejprve popsány vybrané objekty cestovního ruchu v Liberci, které jsou následně ve čtvrté kapitole podrobeny důkladné analýze a to zejména vzhledem k dostupnosti pro tělesně postižené. Hlavním nosným tématem diplomové práce je kapitola pátá, kde jsou uvedeny některé objekty, které prozatím cestovnímu ruchu neslouží, ale mají velké předpoklady k tomu, aby se zařízeními cestovního ruchu staly. Poslední kapitola ukazuje finanční náročnost rekonstrukce budoucího objektu cestovního ruchu v případě, že by byl uzpůsoben potřebám tělesně postižených návštěvníků z tuzemska i ze zahraničí.

Klíčová slova

Objekt

Cestovní ruch

Dostupnost objektů

Historie

Tělesně postižení

Bezbariérový přístup

Invalidní vozík

Náklady

Analýza

Návrh

Annotation

This diploma thesis deals with problems of accessibility of tourism objects in light of handicapped people and especially wheelchairs, whether mechanical or electric wheelchair. The dissertation is divided into six chapters. The first chapter is focused on standards of buildings from the view of the people on a wheel chair. The second part is about the town of Liberec, its history, location and other basic information. The third chapter describes at first selected objects of tourism in Liberec, which are then in the fourth chapter an in-depth analysed in light of handicapped people. The main theme of this dissertation is the fifth chapter. There are mentioned some of the objects, which are now out of our attention, but they have really serious chances to become new the places for future tourists. The last chapter shows the financial intensity of the future tourism building in the event that it is going to be reconstructed to the needs of handicapped visitors from home and abroad.

Key words

Object

Tourism

Accessibility of buildings

History

Handicapped people

Barrier - free access

Wheelchair

Intensity

Analysis

Proposal

Obsah

Seznam použitých zkratk a symbolů	9
Seznam tabulek	10
Seznam obrázků	11
Úvod	12
1 Stanovení standardů pro vhodnost objektů cestovního ruchu v Liberci pro tělesně postižené	13
1.1 Symbol zařízení nebo prostoru pro osoby na vozíku	13
1.2 Základní technické požadavky	14
1.3 Parkovací plochy	14
1.4 Komunikace pro chodce	16
1.5 Vstupy do budov	16
1.6 Pokladna	17
1.7 Výtahy, zdvihací plošiny, pohyblivé schody	18
1.8 Bezbariérové rampy	21
1.9 Toalety	22
2 Základní informace o městě Liberec	24
2.1 Poloha	24
2.2 Podnebí	25
2.3 Městský znak	25
2.4 Městská vlajka	26
2.5 Městské logo	27
2.6 Stručná historie	28
2.6.1 První zmínky	28
2.6.2 1. světová válka	29
2.6.3 První republika	29
2.6.4 Rok 1968	30
2.6.5 Rok 1989	30
3 Vybrané objekty cestovního ruchu v Liberci pro jejich následnou analýzu	31
3.1 Radnice	31
3.2 Liberecký zámek	34
3.3 Muzeum	36
3.4 Oblastní galerie v Liberci	38
3.5 ZOO Liberec	39
3.6 Botanická zahrada	41
3.7 Krajská vědecká knihovna Liberec	42
4 Analýza objektů cestovního ruchu v Liberci z hlediska tělesně postižených	45
4.1 Liberecká radnice	45
4.2 Liberecký zámek	47
4.3 Severočeské muzeum	49
4.4 Oblastní galerie v Liberci	51

4.5	ZOO Liberec.....	52
4.6	Botanická zahrada.....	53
4.7	Krajská vědecká knihovna Liberec.....	54
5	Návrh a doporučení na rozšíření objektů cestovního ruchu v Liberci.....	56
5.1	Stará střelnice v Myslivecké ulici.....	56
5.2	Textilácký portál na Elgerově domě.....	57
5.3	Liberecké protiletectvé pozorovatelný	59
5.4	Staroliberecký domek Na Ladech.....	60
5.5	Liebigova vila.....	61
6	Finanční náročnost revitalizace městských lázní v Liberci	65
6.1	Historie lázní	65
6.2	Analýza současného stavu	66
6.3	Základní informace o projektu	66
6.4	Jednotlivé etapy projektu.....	67
6.4.1	Přípravná etapa	67
6.4.2	Realizační etapa	67
6.4.3	Provozní etapa	67
6.5	Nový depozitář	68
6.6	Propočet předpokládaných nákladů stavby dle konceptu.....	70
6.6.1	Předpokládané celkové náklady	70
6.6.2	Předpokládané náklady jednotlivých objektů.....	73
	Závěr	76
	Seznam použité literatury	77
	Seznam příloh.....	80

Seznam použitých zkratek a symbolů

aj.	a jiné
a. s.	akciová společnost
č.	číslo
č. p.	číslo popisné
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
ha	hektar
JZ	jihozápad
Kč	koruna česká
kg	kilogram
m	metr
m ²	metr čtvereční
mm	milimetr
mil.	milion
m. n. m.	metry nad mořem
nám.	náměstí
r.	rok
Sb.	sbírka zákonů
soc.	sociální
stol.	století
sv.	svatý
SV	severovýchod
tis.	tisíc
tj.	to je
tzv.	tak zvané
ZOO	zoologická zahrada
°	stupeň
°C	stupeň Celsia
'	minuta
%	procento z celku

Seznam tabulek

Tab. 1 Sekce 1	70
Tab. 2 Sekce 2	70
Tab. 3 Sekce 3	71
Tab. 4 Sekce 4	71
Tab. 5 Sekce 5	71
Tab. 6 Sekce 6	72
Tab. 7 Sekce 7	72
Tab. 8 Sekce 8	72
Tab. 9 Sekce 9	72
Tab. 10 Část rekonstrukce A	73
Tab. 11 Část rekonstrukce B	73
Tab. 12 Část rekonstrukce C	74
Tab. 13 Část rekonstrukce D	74
Tab. 14 Část rekonstrukce E	74
Tab. 15 Část rekonstrukce F	74
Tab. 16 Část rekonstrukce G	75

Seznam obrázků

Obr. 1 Symbol zařízení nebo prostoru pro osoby na vozíku	13
Obr. 2 Pokladna pro vozičkáře	18
Obr. 3 Plošina pro vozičkáře	20
Obr. 4 Nákres toalet	22
Obr. 5 Mapa Libereckého kraje	24
Obr. 6 Znak města Liberec	26
Obr. 7 Vlajka města Liberec	26
Obr. 8 Logo města Liberec	27
Obr. 9 Sametová revoluce v Liberci	30
Obr. 10 Stará liberecká radnice	31
Obr. 11 Nová radnice	33
Obr. 12 Liberecký zámek	35
Obr. 13 Severočeské muzeum v Liberci	37
Obr. 14 Oblastní galerie v Liberci	38
Obr. 15 Vstup do Zoo Liberec	40
Obr. 16 Letecký pohled na botanickou zahradu	42
Obr. 17 Nová synagoga u knihovny	44
Obr. 18 Dveře vedoucí k výtahu v liberecké radnici	46
Obr. 19 Přední vstup do liberecké radnice	47
Obr. 20 Boční cesta k zámku v Liberci	48
Obr. 21 Hlavní vstup do zámku	49
Obr. 22 Vstup do budovy Severočeského muzea v Liberci	50
Obr. 23 Vstup do budovy Oblastní galerie v Liberci	51
Obr. 24 Park před Oblastní galerií v Liberci	52
Obr. 25 Mapa Zoo Liberec	53
Obr. 26 Pavilony Botanické zahrady Liberec	54
Obr. 27 Vstup do Krajské vědecké knihovny v Liberci	55
Obr. 28 Stará střelnice	56
Obr. 29 Textilácký portál	58
Obr. 30 Protiletcké pozorovatelný	59
Obr. 31 Dům Na Ladech	60
Obr. 32 Interiér Liebigovy vily	62
Obr. 33 Liebigova vila	63
Obr. 34 Revitalizace lázní	69
Obr. 35 Agenda k Obr. 34	69

Úvod

Liberec je jedno z největších, a dle mého názoru, i jedno z nejkrásnějších měst v České republice. Je to místo s velkým počtem památek, architektonických skvostů a ojedinělou historií, na kterou mělo nemalý vliv i německé obyvatelstvo, které zde žilo především do roku 1945. Ten se projevuje zejména v architektuře, kultuře, ale i na chování současných obyvatel celého města. Všechny tyto faktory tvoří důležité základy pro to, aby se cestovní ruch, a to především aktivní, stal jedním z nejvýznamnějších předpokladů pro rozvoj Liberce, a tím i celého Libereckého kraje.

Diplomová práce se zabývá specifickou formou cestovního ruchu pro tělesně postižené, kterých je dle Českého statistického úřadu v České republice, již více než 1 mil. obyvatel. Z ekonomického hlediska je nutné věnovat této skupině obyvatel nemalou pozornost, neboť se příjmy z cestovního ruchu získané díky těmto návštěvníkům, budou stále zvyšovat.

V diplomové práci jsou analyzována významná liberecká zařízení cestovního ruchu, z hlediska využitelnosti pro tělesně postižené. Velká pozornost je také věnována návrhům objektů, které mají velké předpoklady se kvalitními objekty cestovního ruchu stát.

Tomu, aby se tato zařízení stala novými lákadly pro cizince i tuzemské turisty, je tedy nutné znát také náklady na rekonstrukci takové budovy. V diplomové práci je na příkladu rekonstrukce lázní ukázáno, že rozšíření počtu vhodných objektů cestovního ruchu pro tělesně postižené je vysoce nákladnou záležitostí. Bez podpory fondů Evropské unie, krajů, měst a soukromých investorů by to bylo téměř vyloučeno.

1 Stanovení standardů pro vhodnost objektů cestovního ruchu v Liberci pro tělesně postižené

Standardy budov pro tělesně postižené se řídí Vyhláškou č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. U staveb, které jsou kulturními památkami, se ustanovení této vyhlášky použijí s ohledem na zájmy státní památkové péče. Ve vyhlášce je popsáno více druhů postižení i různé druhy staveb. Jelikož Vyhláška neobsahuje ucelené standardy, které by vyhovovaly mým vlastním požadavkům, tj. nebytový objekt cestovního ruchu dostupný pro vozíčkáře, vytvořila jsem je na základě vlastního úsudku a s pomocí Vyhlášky 398/2009 Sb. v této kapitole.

1.1 Symbol zařízení nebo prostoru pro osoby na vozíku

První z mnou navrhovaných bodů se týká symbolu zařízení nebo prostoru na vozíku. Symbol je čtverec modré barvy, na němž je vyobrazena bílou čarou stylizovaná postava sedící postavy na vozíku pro invalidy. Tyto symboly organizace často uvádějí na svých stránkách a propagačních materiálech. Symbol by měl být připevněn také na budově, aby byl pro návštěvníky dobře viditelný.¹

Obr. 1 Symbol zařízení nebo prostoru pro osoby na vozíku

Zdroj: <http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?gu>

id=e2ee431a-846a-4847- 853b-70918ff0e2ad¹

¹ Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání

1.2 Základní technické požadavky

Další z návrhů, které bych ráda zahrnula do mnou navrhovaných standardů se týká základních technických požadavků. Aby byla budova bezbariérová, výškové rozdíly pochozích ploch nesmí být vyšší než 20 mm. Povrch pochozích ploch musí být rovný, pevný a upravený proti skluzu.

Nášlapná vrstva musí mít:

- a) součinitel smykového tření nejméně 0,5, nebo
- b) hodnotu výkyvu kyvadla nejméně 40, nebo
- c) úhel kluzu nejméně 10° , popřípadě ve sklonu pak:
 - ca) součinitel smykového tření nejméně $0,5 + \tan \alpha$, nebo
 - cb) hodnotu výkyvu kyvadla nejméně $40 \times (1 + \tan \alpha)$, nebo
 - cc) úhel kluzu nejméně $10^\circ \times (1 + \tan \alpha)$, a je úhel sklonu ve směru chůze.

Pokud se pro pochozí plochu použije rošt, musí mít velikost mezery ve směru chůze nejvýše 15 mm.

Minimální manipulační prostor pro otáčení vozíku do různých směrů v rámci úhlu, který je větší než 180° , je kruh o průměru 1 500 mm a nejmenší prostor určený pro otáčení vozíku v rozmezí 90° až 180° je obdélník o rozměrech 1 200 mm x 1 500 mm.

Pro podjezd sedátka vozíku musí být výška nejméně 700 mm, a to při šířce, která je nejméně 800 mm a hloubce nejméně 600 mm. Pro podjezd pouze stupaček vozíku musí být výška nejméně 350 mm, při šířce nejméně 600 mm a hloubce nejméně 300 mm.

1.3 Parkovací plochy

Vzhledem k tomu, že některé budovy cestovního ruchu nemají vlastní parkovací plochy, bylo by vhodné, pro zajištění snadného odstavení vozidla, dohodnout, buď s vlastníkem nejbližšího pozemku, či s městem, možnost parkování zdarma na dostatečném prostoru.

Vyhláška stanovuje, že na všech vyznačených vnějších parkovacích plochách i vnitřních parkovacích plochách a v hromadných garážích pro osobní motorová vozidla musí být vyhrazena stání pro osobní vozidla, která přepravují těžce pohybově postižené a nejméně v tomto počtu z celkového počtu stání:

- 2 až 20 stání 1 vyhrazené stání,
- 21 až 40 stání 2 vyhrazená stání,
- 41 až 60 stání 3 vyhrazená stání,
- 61 až 80 stání 4 vyhrazená stání,
- 81 až 100 stání 5 vyhrazených stání,
- 101 až 150 stání 6 vyhrazených stání,
- 151 až 200 stání 7 vyhrazených stání,
- 201 až 300 stání 8 vyhrazených stání,
- 301 až 400 stání 9 vyhrazených stání,
- 401 až 500 stání 10 vyhrazených stání,
- 501 a více stání 2 % vyhrazených stání.

Vyhrazená parkovací místa pro vozidla přepravující osoby těžce pohybově postižené musí mít šířku nejméně 3 500 mm, která zahrnuje manipulační plochu šířky nejméně 1 200 mm. Dvě sousedící stání mohou využívat jednu manipulační plochu. V případech možnosti podélného stání při chodníku pro vozidla přepravující osoby těžce pohybově postižené musí být délka stání nejméně 7 000 mm. Od vyhrazených stání musí být zajištěn přímý bezbariérový přístup na komunikaci pro chodce a tato stání musí být umístěna co možná nejblíže vůči vchodu a východu z příslušné stavby nebo výtahu. Vyhrazené stání smí mít podélný sklon a to nejvýše v poměru 1:50 (2,0 %) a příčný sklon nejvýše v poměru 1:40, což činí (2,5 %).

1.4 Komunikace pro chodce

Komunikace pro chodce jsou chodníky, stezky a prahy a pásy pro chodce, včetně ostatních.

Komunikace, jak uvádí Vyhláška č. 398/2009 Sb., pro chodce musí mít celkovou šířku nejméně 1 500 mm, včetně bezpečnostních odstupů.

Výškové rozdíly na komunikacích pro chodce nesmí být vyšší než 20 mm, jinak musí být řešeny výtahy nebo v odůvodněných případech u změn dokončených staveb zdvihacími plošinami.

Komunikace pro chodce smí mít podélný sklon nejvýše v poměru 1:12 (8,33 %) a příčný sklon nejvýše v poměru 1:50 (2,0 %), u mostních objektů nejvýše v poměru 1:40 (2,5 %).

Na úsecích s podélným sklonem větším než 1:20 (5,0 %) a delších než 200 m, musí být zřízena odpočívadla o délce nejméně 1 500 mm. Jejich sklon smí být pouze v jednom směru, nejvýše v poměru 1:50 (2,0 %).

Je možné, že u některých, převážně historických, objektů cestovního ruchu opět nelze přesně vyhlášku dodržet, aby nebyla budova architektonicky narušena. Proto bych jako standard spíše zvolila možnost umístění alespoň malé mapky k bezbariérové cestě, pokud je vybudována někde na pozemku objektu, a to nejlépe hned na posledním místě, kam má ještě tělesně postižený člověk přístup.

1.5 Vstupy do budov

Vstupy do budov jsou velice zásadní a proto je do svých standardů navrhuji naprosto v souladu s Vyhláškou. Pokud by bylo možné nějaké uvolnění těchto předpisů mohlo by se stát, že se tělesně postižený člověk, ať už na mechanickém, či elektrickém invalidním vozíku do budovy nedostane a tím by tento objekt, i pokud by dodržel ostatní standardy byl pro vozíčkáře zcela nedostupný.²

² Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání

Před vstupem do budovy musí být plocha nejméně 1 500 mm x 1 500 mm. Při otevírání dveří ven, musí být šířka nejméně 1 500 mm a délka ve směru přístupu nejméně 2 000 mm. Sklon plochy před vstupem do budovy smí být pouze v jednom směru a nejvýše v poměru 1:50 (2,0 %).

Vstup do objektu musí mít šířku nejméně 1 250 mm. Hlavní křídlo dvoukřídlových dveří musí umožňovat otevření nejméně 900 mm.

Otevíraná dveřní křídla musí být ve výši 800 mm až 900 mm opatřena vodorovnými madly přes celou jejich šířku, umístěnými na straně opačné než jsou závěsy, s výjimkou dveří automaticky ovládaných. Dveře smí být zaskleny od výšky 400 mm, nebo musí být chráněny proti mechanickému poškození vozíkem.

Zámek dveří musí být umístěn nejvýše 1 000 mm od podlahy, klika nejvýše 1 100 mm.

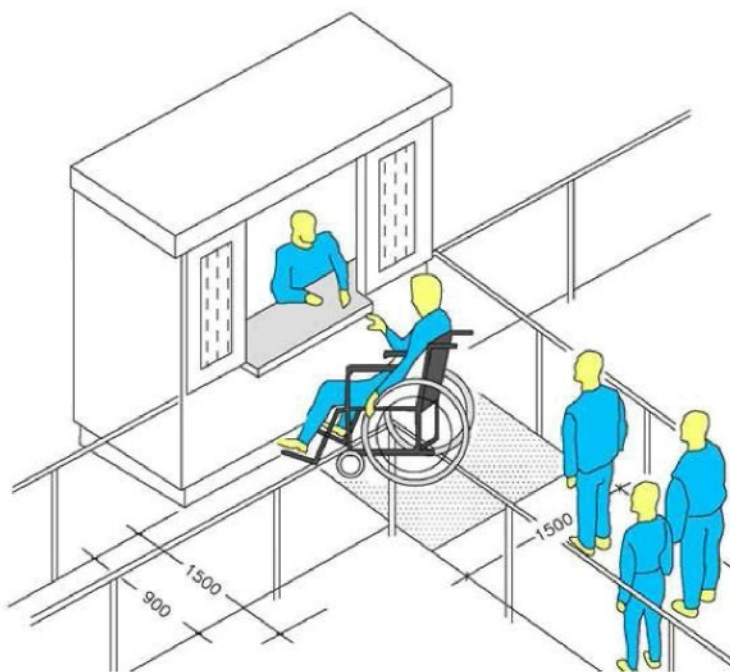
Horní hrana zvonkového panelu smí být nejvýše 1 200 mm od úrovně podlahy s odsazením od pevné překážky nejméně 500 mm.

Dveře musí mít světlou šířku nejméně 800 mm. Světla šířka dveří ve sportovních stavbách musí odpovídat rozměrovým parametrům sportovních vozíků.³

1.6 Pokladna

Tento bod jsem do své diplomové práce navrhla hlavně z toho důvodu, že se velmi často nedodrží a to zřejmě i díky tomu, že poklady v historických objektech bývají umístěny v prostoru staré zástavby.

³ Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání

Obr. 2 Pokladna pro vozičkáře

Zdroj: <http://www.casopisstavebnictvi.cz/UserFiles/Image/2009/0908/43>

_01_pokladny.jpg

U pokladny a přepážky musí být zajištěn průchod šířky nejméně 900 mm. Jejich výška musí být nejvíce 800 mm nad podlahou v nejmenší délce 900 mm, dále doplněné v celé této délce předsunutou plochou a to o šířce nejméně 250 mm pro podjetí vozíkem při manipulaci s věcmi na této ploše.⁴

1.7 Výtahy, zdvihací plošiny, pohyblivé schody

Tato část první kapitoly se věnuje výtahům. Stejně, jako jsem zmiňovala u vstupních dveří nutnost úplného dodržení Vyhlášky, je i v tomto případě nezbytné neudělit žádnou výjimku. Objekty ve kterých jsou schodiště bez úprav není možné pro tělesně postižené využít a proto jsou předpisy velmi důležité.

⁴ Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání

Stavby se přednostně vybavují výtahy. Šikmé zdvihací plošiny nebo svislé zdvihací plošiny je možno použít jen v odůvodněných případech u změn dokončených staveb. Šikmou zdvihací plošinou se rozumí především schodišťový výtah.⁵

Volná plocha před nástupními místy do výtahů musí být nejméně 1 500 mm x 1 500 mm.

Šachetní a klečové dveře výtahu musí být provedeny jako samočinné vodorovně posuvné dveře.

Klec výtahu musí mít šířku nejméně 1 100 mm a hloubku nejméně 1 400 mm. Šířka vstupu musí být nejméně 900 mm. V odůvodněných případech u změn dokončených staveb může být klec výtahu zmenšena až na šířku nejméně 1 000 mm a hloubku nejméně 1 250 mm. Šířka vstupu musí být nejméně 800 mm.

Požadavky na technické provedení a umístění ovladačů výtahu a požadavky na zařízení umístěné v kleci výtahu stanoví příslušné normové hodnoty. Sklopné sedátko v kleci výtahu musí být v dosahu ovladačů.

Volná plocha, která se nachází před nástupními místy na zdvihací plošiny musí být nejméně 1 500 mm x 1 500 mm. V odůvodněných případech mohou být takto dané rozměry zmenšeny až na šířku nejméně 1 200 mm a hloubku nejméně 1 500 mm u nájezdu s otočením a na šířku nejméně 800 a hloubku nejméně 1 200 mm u přímého nájezdu.

Nosnost svislé zdvihací plošiny se stanoví z měrného zatížení nejméně 250 kg/m² čisté nosné plochy. Nosnost plošiny pro vozík musí být nejméně 250 kg.

⁵ Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání

Obr. 3 Plošina pro vozíčkáře

Zdroj: http://www.earch.cz/img/article/2009/4/3479_3967_plosina_2.jpg

Požadavky na osvětlení, ovládací a nouzové zařízení svislé zdvihací plošiny a na ohrazení u jízdní dráhy s ohrazením stanoví příslušné normové hodnoty.

Nosnost šikmé zdvihací plošiny se stanoví z měrného zatížení nejméně 250 kg/m^2 čisté nosné plochy. Nosnost plošiny pro vozík musí být nejméně 150 kg.

Požadavky na osvětlení, ovládací zařízení, nouzovou a varovnou signalizaci šikmé zdvihací plošiny stanoví příslušné normové hodnoty.⁶

⁶ Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání

1.8 Bezbariérové rampy

Pokud nelze v objektu z důvodu architektury umístit výtah, což je pro vozíčkáře nejlepší možnost pro přesun, lze využít bezbariérové rampy. Ty musí mít po obou stranách opatření proti sjetí vozíku, jako je spodní tyč zábradlí ve výšce 100 až 250 mm nebo sold s výškou nejméně 100 mm.

Bezbariérové rampy musí být široké nejméně 1 500 mm a jejich podélný sklon smí být nejvýše v poměru 1:16 (6,25 %) a příčný sklon nejvýše v poměru 1:100 (1,0 %).

Bezbariérová rampa, která je delší než 9 000 mm musí být přerušena podestou v délce nejméně 1 500 mm. Podesty musí mít i kruhová nebo jinak zakřivená bezbariérová rampa.

Podesty bezbariérových ramp smí mít sklon pouze v jednom směru a to nejvýše v poměru 1:50 (2,0 %).

Není-li bezbariérová rampa u změn dokončených staveb delší než 3 000 mm, smí mít podélný sklon nejvýše v poměru 1:8 (12,5 %).

Přechod mezi bezbariérovou rampou a navazující komunikací musí být bez výškových rozdílů.

Bezbariérové rampy musí být po obou stranách opatřeny madly ve výši 900 mm, doporučuje se druhé madlo ve výši 750 mm, které musí přesahovat nejméně o 150 mm začátek a konec šikmé rampy s vyznačením v jejich půdorysném průřezu. Madlo musí být odsazeno od svislé konstrukce ve vzdálenosti nejméně 60 mm. Tvar madla musí umožnit uchopení rukou shora a jeho pevné sevření.⁷

⁷ Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání

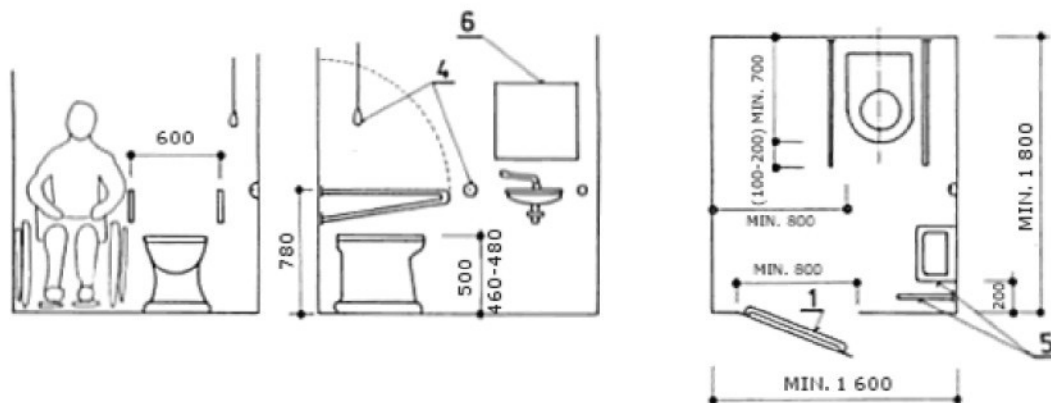
1.9 Toalety

Kromě základních parametrů na toalety pro tělesně postižené, které v této kapitole následují, navrhuji umístění symbolu pro vozíčkáře i do prostor objektu společně s vodící směrovou šipkou.

Záchodová kabina pro vozíčkáře musí mít šířku nejméně 1 800 mm a hloubku nejméně 2 150 mm. U změn dokončených staveb lze tyto zákonem dané rozměry této kabiny snížit až na 1 600 mm x 1 600 mm. Záchodová kabina s využitím asistence musí mít šířku nejméně 2 200 mm a hloubku nejméně 2 150 mm.

V kabině musí být záchodová mísa, umyvadlo, háček na oděvy a prostor pro odpadkový koš.

Šířka vstupu musí být nejméně 800 mm. Dveře se musí otevírat směrem ven a musí být opatřeny z vnitřní strany vodorovným madlem ve výšce 800 až 900 mm. Zámek dveří musí být odjistitelný zvenku.

Obr. 4 Nákres toalet

Zdroj: <http://elektro.tzb-info.cz/t.py?t=2&i=2555>

Záchodová mísa musí být osazena v osové vzdálenosti 450 mm od boční stěny. Mezi čelem záchodové mísy a zadní stěnou kabiny musí být nejméně 700 mm. Prostor okolo záchodové mísy musí umožnit čelní, diagonální nebo boční nástup. U kabin minimálních rozměrů musí být manipulační prostor umístěný proti dveřím. Kabiny s využitím asistence musí mít záchodovou mísu osazenou v ose stěny, která je na proti vstupu. Horní hrana

sedátka záchodové mísy musí být ve výši 460 mm nad podlahou. Ovládání splachovacího zařízení musí být umístěno na té straně, ze které je možnost volného přístupu k záchodové míse a to nejvýše 1 200 mm nad podlahou. Splachovací zařízení umístěné na stěně musí být v dosahu osoby sedící na záchodové míse. V dosahu ze záchodové mísy a to ve výšce 600 až 1200 mm nad podlahou a také v dosahu z podlahy a to nejvýše 150 mm nad podlahou musí být ovladač signalizačního systému nouzového volání.

Umyvadlo musí být opatřeno stojánkovou výtokovou baterií s pákovým ovládáním. Umyvadlo musí umožnit podjezd osoby na vozíku a proto jeho horní hrana musí být ve výšce 800 mm. V záchodových kabinách minimálních rozměrů je nutno použít pouze malé umyvadlo.

Po obou stranách záchodové mísy musí být madla ve vzájemné vzdálenosti 600 mm a ve výši 800 mm nad podlahou. U záchodové mísy s přístupem jen z jedné strany musí být madlo na straně přístupu sklopné a záchodovou mísu musí přesahovat o 100 mm; madlo na opačné straně záchodové mísy musí být pevné a záchodovou mísu musí přesahovat minimálně o 200 mm.

U záchodové mísy s přístupem z obou stran nebo-li záchodová kabina s využitím asistence musí být obě madla sklopná a obě musí přesahovat záchodovou mísu o 100 mm. Vedle umyvadla musí být alespoň jedno svislé madlo délky nejméně 500 mm.

Je-li v hygienickém zařízení nebo šatně instalováno zrcadlo musí být použitelné pro osobu stojící i osobu na vozíku. U pevného zrcadla musí být spodní hrana ve výši 900 mm nad podlahou a horní hrana ve výši minimálně 1 800 mm nad podlahou. Sklopné zrcadlo nesmí mít ovládací páku vystupující do prostoru.

Pokud je v záchodové kabině instalován přebalovací pult nesmí zužovat šířku manipulačního prostoru vedle záchodové mísy.⁸

⁸ Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání

2 Základní informace o městě Liberec

Než přistoupíme k samotné analýze objektů cestovního ruchu, je třeba vědět i něco o místě, kde se tyto památky nacházejí. V této kapitole jsou rozebrány základní informace o městě Liberec.

2.1 Poloha

Liberec se nachází na severu Čech v tzv. Frýdlantském výběžku, což je kotlina mezi Jizerskými horami (SV) a Ještědským hřebenem (JZ). Centrum města, tj. náměstí Dr. Edvarda Beneše leží na $50^{\circ}43'$ severní šířky a $15^{\circ}04'$ východní délky ve výšce 374 m.n.m. Nejvyšším bodem je vrchol hory Ještědu ve výšce 1 012 m.n.m., dolní stanice kabinové lanové dráhy a má 600 m.n.m., řeka Nisa je bodem nejnižším kolem 350 m.n.m.

Obr. 5 Mapa Libereckého kraje

Zdroj: <http://www.odm2010.cz/Data/Sites/1/WebFiles/Image/Libereck%C3%BD%20kraj/mapa-kraj.jpg> 12.4.2010

2.2 Podnebí

Liberec leží v klimaticky mírném pásu, podnebí však nejvíce určují horská pásma, jejichž hřebeny jsou překážkou pro proudění vlhkého a chladného vzduchu od Atlantického oceánu, proto si město užívá poměrně hojných srážek.⁹

Následující hodnoty vychází z údajů Českého hydrometeorologického ústavu v Praze (stanice Liberec 398 m) a jsou ročním průměrem za období let 1961-1990. Průměrná teplota vzduchu je 7,2°C. Nejteplejším měsícem je červenec 16,2°C. Nejchladnějším leden -2,5°C. Průměrný úhrn srážek je 803,4 mm ročně. Nejdeštivějším měsícem je srpen 88,4 mm a nejsušším únor 46,2 mm. Celkový průměr trvání slunečního svitu v Liberci je 1 388 hodin ročně.

Další základní informace

Rozloha: 10 610 ha

Nadmořská výška: maximální (Ještěd): 1 012 m.n.m.

minimální (Machnín): 305 m.n.m

Počet obyvatel v roce 2009: 100 721.¹⁰

2.3 Městský znak

Znak Liberce tvoří stříbrný štít, na kterém je hradební zeď v rubínové barvě s dvěma věžemi a cimbuřím. Zlaté veřeje brány, zavěšené na stříbrných závěsech, jsou naplno otevřené, ale bránu do hořeni poloviny uzavírá zlatá padací mříž se stříbrem kovanými špičkami. V každé věži se nachází otevřená branka, nad ní střílna a podlouhlé, křížem dělené okénko. Věže mají stříšku s cimbuřím rovněž rubínové barvy, zakončenou zlatou makovicí a modrým vlajícím praporkem.

⁹ *Městské informační centrum Liberec* [online]. 2009 [cit. 2010-04-28]. Profil města. Dostupné z WWW: <<http://www.infolbc.cz/cz/liberec/profil.html>>.

¹⁰ *Městské informační centrum Liberec* [online]. 2009 [cit. 2010-04-28]. Profil města. Dostupné z WWW: <<http://www.infolbc.cz/cz/liberec/profil.html>>.

Na zdi nad branou visí štít modré barvy se stříbrným kolem, což je znak rodu Redernů. Na cimbuří mezi věžemi stojí rozkročený zlatý lev se zlatou korunou na hlavě.¹¹

Obr. 6 Znak města Liberec

Zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/01/Znak_Liberec.svg/140px-Znak_Liberec.svg.png

2.4 Městská vlajka

List je tvořen dvěma vodorovnými pruhy, červeným a bílým. V levé polovině je znak města ve španělském štítě. Poměr šířky a délky listu je 2 : 3.¹²

Obr. 7 Vlajka města Liberec

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Flag_of_Liberec.svg

¹¹ ŘEHÁČEK, M. *Liberec, průvodce po městě a okolí*, s. 23.

¹² ŘEHÁČEK, Marek. *Liberec, průvodce po městě a okolí*, s. 24.

2.5 Městské logo

Podklady pro tvorbu loga jsou dvě nejvýznamnější a nejznámější stavby města. První z nich je radnice a druhá je budova Ještědu. Pro užití obou uvedených městských symbolů je použito zjednodušené křivkové zobrazení, které nesleduje úplné detaily obou staveb, ale snaží se je vystihnout pouze v podstatných rysech. Pro sjednocení obou grafických prvků do loga dochází k odstranění pravé části radnice a levé části Ještědu, přičemž obě zbývající části se spojí v jeden celek. Třetím prvkem, který logo dotváří, je nápis Liberec ve stejné barvě jako předešlé dva prvky, s použitím písma France.¹³

Obr. 8 Logo města Liberec

Zdroj: http://www.listdesign.cz/pu_data/send_files/image_gallery/s_mall/logo_liberce_mesta1.jpg

¹³ *Městské informační centrum Liberec* [online]. 2009 [cit. 2010-04-28]. Profil města. Dostupné z WWW: <<http://www.infolbc.cz/cz/liberec/profil.html>>.

2.6 Stručná historie

2.6.1 První zmínky

První zmínky o městě sahají až do doby, kdy těmito místy vedly obchodní cesty. Vzhledem k tomu, že přechod přes Ještědský hřeben byl pro obchodníky se zbožím velmi náročný, bylo nutné vytvořit nějaké místo pro jejich odpočinek. Liberec vznikl jako otevřená tržní obec a to určilo i jeho pozdější tvář.

Malá osada, poprvé zmiňovaná roku 1352, se během 15. a v první polovině 16. století postupně měnila na poddanské městečko, což písemně potvrdil roku 1577 císař Rudolf II. Na konci 16. století, díky mimořádné stavební aktivitě, vznikly první kamenné stavby, které na dlouhou dobu určily charakteristický ráz města.

Nové zásadnější proměny zaznamenal Liberec v druhé polovině 18. století, kdy bylo centrum města zastavěno zděnými domy v klasicistních formách. Počátek 19. století pak znamenal rozvoj textilního průmyslu a tedy i průmyslové architektury, což velice napomohlo k získání statutu samostatného města. V té době vznikla řada reprezentativních budov, které městu dodávaly majestátnost odpovídající jeho významu.

Do 18. století spadá počátek rozvoje libereckého textilního průmyslu. Ve městě je více než 50 soukenických mistrů. Z bezvýznamné vesničky se stává důležité město.

Koncem 18. stol. začíná období označované jako „Zlatý věk“ a odhaduje se, že tu v té době pracovalo asi 800 soukenických mistrů. Dostatečně bohatí mistři a obchodníci si stavěli nákladné domy, své plány realizovala i šlechta.

Po roce 1848 se plně rozvíjela aktivita libereckých podnikatelů, vyrůstaly první velké vily, stavily se první moderní školy. Roku 1852 byla založena odborná tkalcovská škola z iniciativy společenstva soukeníků, která byla první svého druhu v rakouskouherské monarchii.

Do 20. stol. Liberec vstupoval s nemalým množstvím kostelů, vil, honosných hrobek, veřejných budov, dlážděných uliček, s množstvím dělnických spolků, elektrárnou, německou většinou a českou 7% menšinou, řadou dřevěných vlhkých domů pro chudinu, které vlastnila hrabata Clam – Gallas vládnoucí ze zámku ve Frýdlantu.

V roce 1906 se nad nově vybudovanou přehradou uskutečnila velkolepá Německo-česká výstava. Navštívil ji i sám císař František Josef I.

Liberec býval druhým největším městem v Čechách hned po Praze. Byly zde 3 konzuláty, 50 textilních továren, 60 továren zaměřených na kovoprůmysl, mimo jiné i na výrobu automobilů RAF.

2.6.2 1.světová válka

První světová válka zastavila neuvěřitelný rozkvět města. V polích při dnešní čtvrti Ostašov vznikl obří zajatecký tábor pro více než čtyřicet tisíc ruských a italských válečných zajatců.

Po roce 1918 si sudetští Němci v Liberci uvědomili, že by náhle měli patřit do státu, kterému budou v jejich městě vládnout menšinové Češi, tak rychle vyhlásili v severním pohraničí provincii Deutschböhmen (Německé Čechy), stát ve státě, s vlastními bankovkami, zemskou vládou a hlavním městem Libercem. Nejdříve se chtěli připojit k Německu, pak k Rakousku a nakonec je obsadila československá armáda a provincie byla zrušena

2.6.3 První republika

První republika znamenala menší rozvoj města také vzhledem k národnostním třenicím. Přicházelo sem mnoho Čechů do funkcí úředníků, železničářů a dalších státních zaměstnanců. Začaly sem pronikat české firmy, jako například Baťa, Brouk a Babka.

V roce 1935 vyhrála v Liberci Sudetoněmecká strana volby a její předák Konrád Henlein byl dokonce rodák ze zdejšího kraje.

Podepsáním mnichovské dohody Sudety připadly Říši. Většina Čechů byla po obsazení Sudet v roce 1938 vyhnána do vnitrozemí. Po roce 1945 byli Němci, kteří Liberec z větší části vybudovali, v průběhu dvou poválečných let vysídleni do Německa.

2.6.4 Rok 1968

V historii města je dále významný rok 1968, kdy se tudy na Prahu valila okupační vojska Varšavské smlouvy. Město se zdvihlo na odpor, spíše slovní, než násilný, který si přesto vyžádal 9 nevinných obětí. Jejich jména jsou dodnes na památníku na zdi radnice.

2.6.5 Rok 1989

Listopadové události roku 1989 znamenaly obrat i v pohraničí. Liberec má všechny dobré předpoklady, aby se stal zajímavou metropolí severního pohraničí.¹⁴

Obr. 9 Sametová revoluce v Liberci

Zdroj: http://mm.denik.cz/25/53/samet2_denik_clanek_solo.jpg

¹⁴ KAŠPAR, R. Kniha o Liberci, s.14

3 Vybrané objekty cestovního ruchu v Liberci pro jejich následnou analýzu

Ve třetí části diplomové je rozebrána historie a architektura objektů cestovního ruchu, které jsou poté ve čtvrté části analyzovány z hlediska tělesně postižených.

3.1 Radnice

První liberecká radnice nahradila starou rychtu, která stávala v horní části dnešní Pražské ulice. Samotné rozhodnutí postavit uprostřed tehdejšího Staroměstského (dnes Benešova) náměstí radnici padlo v roce 1599. Vypracováním plánů a rozpočtu stavby byl pověřen italský mistr žijící ve Zhořelci Marcus Antonio Spazio di Lancio. Plány byly schváleny 11.9.1599, mistr se v nich zavázal vystavět budovu 40 loktů (23,7 m) dlouhou a 28 loktů širokou (16,6 m).

Obr. 10 Stará liberecká radnice

Zdroj: http://www.archliberec.cz/image/up_load/obrazky/rocenka_2005/puvodni-radnice_v.jpg

Základní kámen staré radnice byl položen 2. října 1599. Během stavby bylo třeba odstranit z daného místa studnu a pranýř, dle požadavků byly také vykopány základy, které měly dvě podlaží a zasahovaly mimo samotnou stavební plochu. Hrubá stavba jednopatrové budovy byla dokončena roku 1602 a v říjnu následujícího roku byla dokončena také osmiboká věž s makovicí a korouhví, která neměla vlastní základy a spočívala na části přízemní klenby. Nová budova se stala třetí kamennou stavbou města. Dvě třetiny nákladů na stavbu pokryly příjmy z várečného práva, půjčku ve výši 1000 tolarů poskytl Kateřina z Redernu.

V prvním patře radnice sídlilo vedení města. Byl zde velký sál, radní síň, místnost pro uložení městských privilegií a vězení pro dlužníky. Právě v prvním patře se konaly městské slavnosti. V přízemí se nacházel výčep, masné a pekařské krámy a od roku 1704 také kované obecní váhy s pískovcovými závažími. Podzemí dále sloužilo jako sklad piva a vína, nejhluběji byla městská mučirna.

Dominantou budovy byla věž s hodinami. Věž však musela být poměrně často opravována v letech 1654, 1695, 1735, 1753 a 1801. Roku 1801 zasáhl věž blesk a následný požár zničil celou horní část věže a ta musela být zcela vyměněna.

Během třech století od jejího postavení se okolní město poměrně rozrostlo a radnice přestala jeho obyvatelům stačit – bylo tedy nezbytné postavit budovu novou. Navíc byla budova po této době značně zchátralá. 18. 4. 1894 se konalo rozloučení se starou radnicí, vedle které již stála budova nová. Samotné zbourání trvalo čtyři týdny. Dodnes zbylo v Liberci mnoho připomínek první radnice. Přímě na náměstí je půdorys původní budovy vyznačen tmavou dlažbou a kamenem se vsazeným bronzovým letopočtem jejího postavení. Do budovy Severočeského muzea byla začleněna kopie věže a v muzejní expozici jsou také původní váhy. Tamtéž jsou také uchovány portréty Redernů a Gallasů z tehdejší výzdoby. Zvon ze staré radnice byl umístěn na severní průčelí té nové, kamenné pylony skončily na balustrádě spořitelny.

V roce 1879 založila Liberecká spořitelna konto na stavbu nové radnice a vzápětí na něj sama přispěla částkou 30 000 zlatých. Dalších 100 000 zlatých odkázal na tento účel

průmyslník Franz Liebig (zemřel roku 1886). Přípravný výbor připravil skicu s požadovanými rozměry stavby, vyčíslil předpokládané náklady a doporučil městskému zastupitelstvu, aby o vypracování stavebních plánů byli požádáni renomovaní architekti.

¹⁵Tyto návrhy byly schváleny 15. 4. 1887 a byla vyhlášena soutěž na nejlepší projekt s doporučením k realizaci stavby v zaalpském stylu.

Obr. 11 Nová radnice

Zdroj: vlastní zpracování

Z devíti došlých návrhů byl za nejlepší označen návrh vídeňského architekta Franze Neumanna. O realizaci právě tohoto projektu rozhodlo zastupitelstvo 6. prosince 1887,

¹⁵ ŘEHÁČEK, M. Liberecká radnice a Liebiegova vila, s. 32

ocenilo tehdy velikou užitnou plochu a nejnižší rozpočet. Základní kámen nové stavby byl položen 30. září 1888 a 5. listopadu 1890 byla dokončena hrubá stavba. 22. září 1891 byla na vrcholu hlavní věže vztyčena socha plechového rytíře, 1. září téhož roku navštívil stavbu radnice císař František Josef I. Původně plánovaný termín dokončení – 1. listopad 1892 – se nepodařilo dodržet kvůli politickým změnám, nejdůležitější z nich bylo odvolání městského zastupitelstva a dosazení vládního komisaře do čela městské správy. Radnice tak byla k prohlídkám zpřístupněna až o Velikonocích 2. a 3. dubna 1893. Přesně pět let po položení základního kamene se konalo symbolické položení kamene posledního.¹⁶

3.2 Liberecký zámek

Jáchym z Bibrštejna, kterému liberecké panství patřilo a to v letech 1537 – 1544, koupil od libereckého měšťana Antona Plischkeho rodinnou usedlost. Z té se po dostavění obytného, tzv. panského domu pro správce stal základ dnešního zámku. O přeměnu této usedlosti v sídelní zámek se však zasloužili až Redernové, kteří roku 1583 začali nedaleko správcova domu budovat renesanční zámek, který měl odrážet jejich stále významnější postavení v politice habsburského císařství. Stavba byla dokončena po čtyřech letech. Předpokládá se, že jejím autorem byl Marcus Antonio de Lancio, působící ve Zhořelci.

Budova tehdy byla jednoduchou, pozdně renesanční dvoupodlažní stavbou se sedlovou střechou. Byla obehnaná zdí s ozdobnými střílnami a ukončenou v obou rozích baštami oválného půdorysu.

Když 3. září 1591 Kryštof Redern zemřel, přešel veškerý redernský majetek na Melchiora a po jeho smrti 20. září 1600 se stala správkyňí rodového majetku jeho manželka Kateřina (hraběnka Šliková), spravující panství jménem svého syna Kryštofa. Právě Kateřina se rozhodla roku 1604 vystavět na severní straně libereckého zámku kapli. Základy této stavby byly položeny 12. května a stavbu provedl Jan Arkon ze Žitavy. Zároveň s kaplí byla zbudována také věž na severním nádvoří.¹⁷

¹⁶ KAŠPAR, R. Kniha o Liberci, s. 53

Obr. 12 Liberecký zámek

Zdroj: vlastní zpracování

Tato věž, sloužící jako zvonice i bašta, je jedinou věží zachovanou do současnosti. Stavba kaple trvala dva roky. Na ní navázala výstavba druhého, tzv. nosticovského křídla, postaveného pro Kateřininu sestru Mikulášku Nosticovou v roce 1609.

Požár roku 1615 zničil celé redernské křídlo, nikoliv však hradní kapli. Dle tehdejšího mínění měšťanů šlo o boží trest seslaný na Kateřinu za to, že z hejnického kostela odvezla na zámek sošku Panny Marie a tamní obětní svíce nechala přetavit na svíčky pro svou potřebu. Zámek po požáru opravoval opět žitavský Jan Arkon.

V této podobě zůstal zámek až do doby hraběte Kristiána Filipa Clam-Gallase. Ten nechal k areálu přistavět nové křídlo zvané Nový zámek. To navrhl a postavil clam-gallasovský

stavitel Johann Josef Kunze. Tomuto křídlu dal podobu dvoupodlažní klasicistní budovy, zdobené černým štukem s vchodem směřujícím do parku. V letech 1785–86 bylo přestavěno do klasicistní podoby také původní redernské křídlo, které tak získalo mansardovou lomenou valbovou střechu. Z obranných staveb po přestavbě zůstala pouze severní bašta u kaple (zvonice), původní ohrazení bylo strženo.

Další přestavba čekala zámek v letech 1852–54, kdy byl Nový zámek přestavěn v duchu tehdejšího romantismu. Novou podobu mu navrhl vídeňský architekt Friedrich von Stache a realizoval Heinrich Ferstel. Právě při této přestavbě byla také vybudována nová dominanta objektu – čtyřboká věž, propojující Nový zámek a nosticovské křídlo. Zámek však již v té době přestal sloužit jako šlechtické sídlo. Roku 1850 byl do redernského křídla umístěn okresní soud a Nový zámek se roku 1927 změnil v ubytovnu zámecké správy.

Po pozemkové reformě roku 1933 přešel zámek do vlastnictví státu. Ten do něj umístil ředitelství Státních lesů a statků. Za druhé světové války v něm sídlilo posádkové velitelství a Německá pracovní služba. Po osvobození se do zámku vrátily státní lesy, a v padesátých letech převzala redernské křídlo nová vysoká škola – Vysoká škola strojní (dnešní Technická univerzita). Nosticovské křídlo a Nový zámek převzal v sedmdesátých letech Skloexport, který 1. ledna 1986 získal od VSŠT také křídlo redernské.¹⁷

3.3 Muzeum

Severočeské muzeum v Liberci patří mezi největší muzea v České republice. Založeno bylo v roce 1873 jako uměleckoprůmyslové muzeum a v českých zemích je nejstarším muzeem tohoto typu. S ohledem na místní tradice severních Čech největší pozornost patřila sklu a textilu. Zaslouhou mnoha darů a pravidelných nákupů v různých aukčních domech a u významných starožitníků v celé Evropě se sbírkové fondy rozrůstaly natolik rychle, že si ještě v závěru 19. století vyžádaly po několikerém stěhování vlastní budovu. Ta byla postavena v letech 1897-1898 podle návrhu prof. Ohmanna z Prahy. Po stavební

¹⁷ KAŠPAR, R. Kniha o Liberci, s. 76

stránce propojuje typy sakrální a palácové architektury. Monumentální komplex doplňují replika renesanční věže liberecké radnice a přístavba tzv. měšťanského domu, připomínajícího původní měšťanskou zástavbu z konce 18. století. Dalšího významného rozšíření se sbírky dočkaly v roce 1904, kdy muzeum získalo okolo 2 500 uměleckých děl z pozůstalosti čestného kurátora a štědrého mecenáše barona Heinricha Liebiega, významného průmyslníka. Po II. světové válce byly v rámci reorganizace k muzeu přičleněny regionální sbírky ze zrušeného Vlastivědného muzea a Přírodovědného muzea v Liberci.¹⁸

Obr. 13 Severočeské muzeum v Liberci

Zdroj: vlastní zpracování

¹⁸ Severočeské muzeum v Liberci [online]. 2004, 2010 [cit. 2010-04-28]. O muzeu. Dostupné z WWW: <<http://www.muzeumlb.cz/?page=omuzeu>>.

3.4 Oblastní galerie v Liberci

Budova dnešní galerie je původně vila Johana Liebiga mladšího. Svoji vilu si Johann Liebig nechal postavit podle vzoru severoitalských renesančních vil v letech 1871–1872 G. Sachersem. Ke stavbě honosné vily byl vybrán pozemek situovaný nedaleko městského centra v bezprostřední blízkosti Libereckého zámku. Na parcele plánované výstavby se v té době již nacházel obytný dvoupodlažní dům Ferdinanda Römhelda, průkopníka manufakturní výroby v Liberci. Tento objekt nebyl demolován, ale naopak se stal jádrem centrální části vily, a k němu byla přistavěna třípodlažní křídla. Vzniklé arkádové čtvercové nádvoří uzavírala na severní straně přízemní *salla terrena*, jež přímo navazovala na rozlehlý park. Pro své rozměry i půdorysné uspořádání se pro toto továrnícké sídlo, odrážející bohatství stavebníka, právem vžil název Liebigův palác.

Obr. 14 Oblastní galerie v Liberci

Zdroj: vlastní zpracování

Počátek galerie jako právně samostatné instituce lze hledat v období po druhé světové válce. Musejní kuratorium v Liberci, které mělo vyřešit budoucnost výtvarných sbírek Severočeského muzea, bylo ustaveno již 19. září 1945. To rozhodlo, že galerie zůstane organizační součástí libereckého muzea, ale zároveň, že sbírky výtvarného charakteru budou přestěhovány do samostatné budovy. Liberecký grafik a patriot Jaro Beran se ihned v poválečných dnech začal zajímat o osud za války ukrytých výtvarných sbírek, a proto byl tehdy kuratorium pověřen úkoly vztahujícími se k zajištění jejich dalšího osudu a nalezení vhodných prostor pro jejich uchování a prezentaci. O rok později, tedy na počátku roku 1946, byla galerii přidělena budova, ve které sídlí do dnešních dnů.

Od roku 1949 bylo Severočeské muzeum, potažmo galerie, krajskou institucí. Roku 1953 došlo k jejímu právnímu osamostatnění v rámci státem vytvořené sítě státních galerií.

K velkým změnám došlo po roce 1989. V následujícím roce se ředitelkou stala PhDr. Věra Laštovková. O rok později vzniklo za účelem intenzivnější odborné spolupráce profesní sdružení s názvem Rada galerií České republiky, jehož se stala liberecká galerie členem. PhDr. Věra Laštovková přispěla k jejímu rozvoji a aktivně se podílela na aktivitách Rady galerií ČR jako dlouholetá předsedkyně Komory ředitelů. V devadesátých letech 20. století byly liberecké sbírky zapsány do Centrální evidence sbírek při Ministerstvu kultury ČR. Tato databáze je veřejně přístupným seznamem velké části movitého kulturního dědictví České republiky.¹⁹

3.5 ZOO Liberec

Liberecká ZOO jako vůbec nejstarší zahrada na území bývalého Československa vstoupila v roce 2009 do 90. roku své existence. Počátky zookoutku v libereckých Lidových sadech lze zaznamenat už v roce 1904, kdy zde ornitologický spolek vystavěl velkou veřejnou voliér. Z malého zvěřince převedeného v roce 1919 v první zoologickou zahradu pak během století vyrostlo mezinárodně uznávané chovatelské zařízení. Rok po velké válce

¹⁹ HALÍK, P., JUNGSMANN, A. Slavné vily Libereckého kraje. s. 92

pak Erik Sluwa spolu s profesorem F. Wellerem obnovují a rozšiřují zookoutek a otevírají skutečnou zoologickou zahradu, až do roku 1931 jedinou na území ČSR. V průběhu prvorepublikových let v ZOO vyrůstá medvědinec, bazén pro lachtany nebo pavilónek pro velké šelmy. Sluwova éra končí po osvobození. Až do r. 1954 pak liberecká ZOO prochází těžkým obdobím a dlouhodobou stagnaci přerušuje až Jiří Badalec, který nastupuje jako 10. ředitel ZOO v pořadí. Zahrada opouští svůj dosavadní vystavovatelský kurz a stává se postupně chovným zařízením se zaměřením na vzácná zvířata. Badalcově éře pak vyrostla řada expozic a pavilónů, které již dnes neexistují. Jsou tu ale i takové, které bohužel přes svůj morální i technický stav stojí dodnes - například expozice paviánů z roku 1963, sloninec z roku 1972 či o šest let mladší administrativní budova. Za Badalce se navíc ZOO stává masovou záležitostí i z pohledu návštěvnického, když od šedesátých let pravidelně dosahuje roční návštěvnosti přes 300 000 lidí, výjimečně i přes 400 000.²⁰

Obr. 15 Vstup do Zoo Liberec

Zdroj: vlastní zpracování

²⁰ Zoo Liberec [online]. 2009 [cit. 2010-04-28]. O nas. Dostupné z WWW: <http://www.zooliberec.cz/cz/o-nas/historie-zoo-liberec>.

3.6 Botanická zahrada

Liberecká botanická zahrada byla založena z popudu místního Spolku přátel přírody, který již roku 1876 na dnešní Masarykově třídě zakoupil pozemek pro pěstování keřů a stromů pro výsadbu v městských parcích. Na pozemku byl roku 1884 postaven také skleník.

V roce 1893 však bylo nutné tento pozemek vyklidit kvůli stavbě nového muzea a zahrada se přesunula k tehdejší vojenské nemocnici (dnešní škola v Lesní ulici). Na tomto pozemku zůstala dodnes. Přesun botanické zahrady probíhal v letech 1883 – 1885, bylo třeba přesázet na 15 000 rostlin. Nová zahrada byla otevřena 5. září 1895, náklady na její pořízení těsně přesáhly 9000 zlatých, které spolek získal za původní pozemek. V té době ovšem zahrada nesloužila jako vzdělávací instituce, ale spíše pro zásobování města zelení. Za první světové války měla zahrada dokonce převážně zelinářský charakter. První velký skleník byl zakoupen až v roce 1925 a sloužil pro vystavování tropických rostlin. V roce 1938 byl zakládající spolek rozpuštěn a ze zahrady se stala městská instituce. V průběhu druhé světové války sloužila obyvatelstvu jako trochu lepší zahradnictví. Po osvobození se zde nacházely pouze dva záhony léčivých rostlin, několik stromů, starý palmový skleník, několik nevytápěných pěstitelských skleníčků a bazének pro vodní rostliny.

Až roku 1954 se městské zastupitelstvo rozhodlo přeměnit dosavadní zahradu fungující stále spíše jako zahradnictví na samostatné kulturně výchovné zařízení. Na budování zahrady se podíleli místní občané brigádami v tehdejších akcích Z. Do roku 1960 byly postaveny další skleníky a také největší tehdejší sladkovodní akvárium v zemi..

V roce 1990 se ředitelem zahrady stal RNDr. Miloslav Studnička. V této době se na sklenících začalo výrazně projevovat jejich stáří a proto byly nejprve modernizovány expozice a posléze v letech 1995–2000 byly staré skleníky zbořeny a na jejich místě byl postaven současný komplex 9 výstavních pavilonů a 9 pěstitelských skleníků. Od roku 1995, kdy byla vydána zřizovací listina, je její oficiální název Botanická zahrada Liberec. Rozhodnutím Ministerstva životního prostředí ČR bylo roku 2003 v botanické zahradě

zřízeno tzv. záchranné centrum CITES sloužící k ochraně nejohroženějších druhů světa před vyhubením.²¹

Obr. 16 Letecký pohled na botanickou zahradu

Zdroj: <http://www.botaniliberec.cz/architektura.php>

3.7 Krajská vědecká knihovna Liberec

Od 80. let 19. století se život libereckých Čechů začal prudce měnit. V roce 1881 po mnoha bojích a žádostech zřídila Ústřední matice školská v Liberci pětiletou českou školu, která přivedla do města také české učitelstvo. Vedle učitelů přibylo do Liberce i mnoho státních úředníků či pracovníků železnice, hlásících se k české národnosti. Příliv těchto lidí obohatil společenský život, a tak na konci 19. století působila ve městě řada českých spolků a jednot, z nichž osm mělo vlastní knihovnu. "Výběr knih byl ve všech knihovnách skoro týž, do mnohých se dostaly bezcenné spisy, ba i otravné krváky," píše v roce 1930 řídící učitel Ladislav Číla ve sborníku Okresního osvětového sboru "Prvních deset let 1920 - 1930". Tato situace přivedla některé liberecké činovníky na myšlenku sloučit všechny knihovny v jednu velkou veřejnou.

²¹ *Botanická zahrada Liberec* [online]. 2009 [cit. 2010-04-28]. O nas. Dostupné z WWW: <http://www.botaniliberec.cz/index.php>.

Společenský život a také život knihovny utlumil příchod 1. světové války. Všem spolkům a společenským organizacím byla pozastavena činnost, a tím knihovna přišla o důležitý zdroj financí. Řada předních osobností libereckého společenského života byla odvedena na frontu a s nimi odešli bojovat i obyčejní čtenáři. Během válečných let knihovnu i nadále spravoval Ferdinand Příhoda, jehož nemalou zásluhou přešla všechna chloubka libereckých Čechů do Československé republiky bez větší újmy.

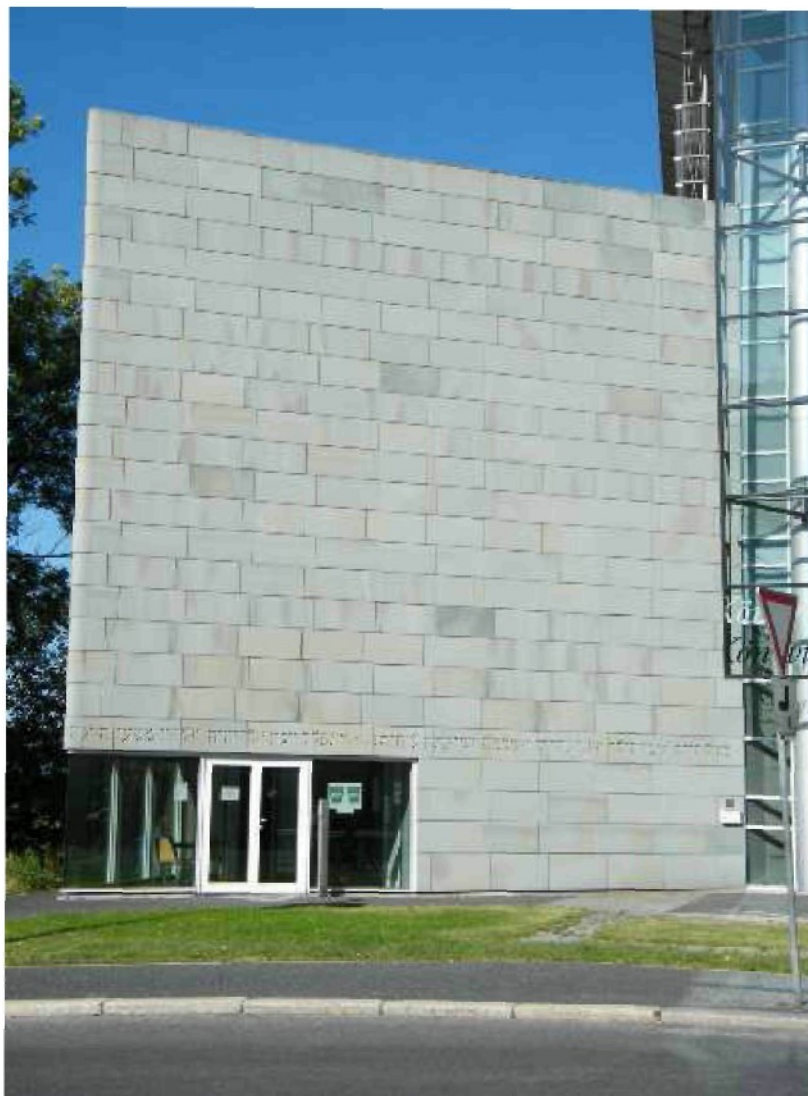
Roku 1919 Národní shromáždění přijalo knihovnický zákon, který ukládal obcím zřídit obecní knihovny a čítárny. V obcích s národnostní menšinou zákon ukládal zřízení knihovny i pro příslušníky dané menšiny. Provoz těchto institucí měl být částečně hrazen obcí, z jejího rozpočtu, a zákon dále stanovil, že knihovník musí mít středoškolské vzdělání a podstoupit knihovnické školení.

Německá vědecká knihovna Bücherei der Deutschen byla v roce 1945 převzata do české správy. Na jejím bohatém fondu začala vyrůstat česká vědecká knihovna, která Státní studijní knihovna, řízená ministerstvem školství a osvěty. Těsně po válce měla ve fondu asi 185.000 svazků zpracovaných knih a dále do ní byly soustřeďovány konfiskované knihy z německých veřejných a soukromých knihoven ze severu Čech, které byly tříděny a postupně zpracovávány. Při třídění dokonce vypomáhalo několik německých občanů, kteří byli pro tento účel uvolněni z tábora, kde čekali na odsun do Německa.

Rok 1954 představoval pro zdárný vývoj knihovny tragédii. Sídlo měla v ulici U věže č. 9 v budově sice prostorné, ale pro účely knihovny zcela nevhodné, vnitřek budovy byl totiž ze dřeva a navíc byla ve vnitř zanedbána. Tak se stalo, že v únoru došlo k rozsáhlému požáru, který zachvátil celou budovu a zničil většinu zpracovaných 250.000 svazků.

Na místě Němci vypálené židovské synagogy v Liberci se 16.12.1997 uskutečnilo slavnostní symbolické položení základního kamene Stavby smíření. Stavbou, nad níž převzali v roce 1995 záštitu prezidenti České republiky a Spolkové republiky Německa, je nový objekt Státní vědecké knihovny v Liberci, v níž je zakomponována židovská

modlitebna. Jednu z největších židovských synagog ve střední Evropě vypálili v Liberci nacisté v průběhu "Křišťálové noci" z 9. na 10. listopadu 1938.²²

Obr. 17 Nová synagoga u knihovny

Zdroj: vlastní zpracování

²² Krajská vědecká knihovna Liberec [online]. 2007 [cit. 2010-04-28]. Historie. Dostupné z WWW: <<http://www.kvkli.cz/cz/o-knihovne/historie.php>>.

4 Analýza objektů cestovního ruchu v Liberci z hlediska tělesně postižených

Tato část se věnuje podrobné analýze objektů cestovního ruchu z pohledu tělesně postižených. Analýza je provedena pro přístupnost budov z hlediska postižených lidí s vadami pohybového ústrojí, kteří se mohou pohybovat pouze za pomoci mechanického či elektrického vozíku spolu s přispěním asistence.

4.1 Liberecká radnice

Budova Liberecké radnice je plně bezbariérová budova. V objektu je umístěn v prostoru „nádvoří“ výtah, který je možno využít do všech pater radnice. Přístup k tomuto výtahu je možný velkými dveřmi z levé strany (při pohledu na radnici od náměstí).

Pro veřejnost je bezbariérový vstup možný vždy, pokud je budova radnice otevřena. Dveře k výtahu jsou buď otevřeny, v opačném případě je u dveří po pravé straně umístěn zvonek, který může tělesně postižený občan využít a domluvit se s pracovníky recepce a informací na dalším postupu.

Z přední části radnice je budova pro osoby na vozíku přístupná pouze s asistencí, jelikož před hlavním vstupem do budovy je 5 schodů.

Obr. 18 Dveře vedoucí k výtahu v liberecké radnici

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 19 Přední vstup do liberecké radnice

Zdroj: vlastní zpracování

Pro parkování aut vozičkářů je možné využít prostor před divadlem, tedy ze zadní strany radnice, či místa před poštou. Parkovací prostor určený přímo pro potřeby lidí, kteří navštěvují radnici, není k dispozici.

Co se týče toalet, tak i v tomto směru je radnice pro vozičkáře schopna zajistit veškeré služby. Přimo v radnici se nachází toaleta, která je pro osoby na vozíku vhodná.

4.2 Liberecký zámek

Budova zámku se nalézá v malém parku a v sousedství galerie. Přístup do parku je možný hlavní bránou, která je ale nyní zavřená. Tato vstupní brána je jediná možnost, jak se tělesně postižený může k zámku dostat. Lidé, kteří nejsou na vozíku, tak mohou ještě využít několik

schodišť, které vedou z parku galerie. Tyto vstupy jsou pro vozíčkáře naprosto nevhodné. Úzké kamenité cesty vedou opět ke schodům, po nichž se teprve dostaneme před zámek.

Obr. 20 Boční cesta k záměčku v Liberci

Zdroj: vlastní zpracování

Poté, co překonáme cestu k zámku, která má velice nerovný povrch, který je posypaný malými kamínky, dostaneme se před budovu zámku. Vstup pro do zámku je pro vozíčkáře opět velice nevhodný. Není zde žádná plošina ani místo, jak by se dalo do zámku dostat bez použití schodiště.

Obr. 21 Hlavní vstup do záměcku

Zdroj: vlastní zpracování

Ve vnitřních prostorách zámku by se člověk na vozíku mohl pohybovat pouze v přízemí. Bližší analýza vnitřních prostor bohužel není možná, jelikož je zámek dlouhodobě uzavřen. Vlastní parkovací místa má zámek po levé straně při pohledu na záměcký vchod a další možnosti parkování jsou i vedle silnice v blízkém okolí zámku. Tato místa u silnice ovšem nejsou z důvodu bezpečnosti pro tělesně postižené osoby příliš vhodná.

4.3 Severočeské muzeum

Budova Severočeského muzea v Liberci se nalézá na křižovatce ulic Masarykova a Vítězná při tramvajové trati do Lidových sadů (linka 2 a 3, zastávka Muzeum – výstaviště). Hlavní vchod do muzea se nachází v nadmořské výšce cca 350 m. n. m. Vstup do muzea je možný hlavním vchodem, ke kterému ale vede velké množství schodů. Vstup pro vozičkáře by byl možný tedy pouze s velkou pomocí asistenta. Muzeum má několik bočních a zadních vchodů, u kterých se sice schodiště nenachází, ale tyto vchody nejsou pro veřejnost otevřeny. I vnitřní prostory muzea jsou dost členité a množství schodů je zde velké.

K toaletám vede také dlouhé schodiště a toalety nejsou pro lidi na vozíku svými rozměry dostatečné.

Obr. 22 Vstup do budovy Severočeského muzea v Liberci

Zdroj: vlastní zpracování

V okolí muzea se nachází malý park s lavičkami, do kterého je z pravé strany možný přístup i na vozíku. Parkování je možné v okolních ulicích a vzhledem k ne nijak velkému provozu, zvláště v boční ulici vedle muzea je zde možné zaparkovat bez problémů.

4.4 Oblastní galerie v Liberci

Budova galerie je situována v těsné blízkosti Libereckého zámku. Před budovou je malý park, do kterého je možné vstoupit bez jakýchkoli překážek a schodů buď hlavní, či menší brankou z boku galerie. Samotný vstup do budovy je možný pouze po překonání několika schodů. Plně bezbariérový vstup do budovy není.

Obr. 23 Vstup do budovy Oblastní galerie v Liberci
Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 24 Park před Oblastní galerií v Liberci

Zdroj: vlastní zpracování

Vnitřní prostory galerie také nejsou uzpůsobeny pro tělesně postižené. Nachází se zde velké množství schodů do různých pater galerie. Mezi některými místnostmi galerie jsou také výškové rozdíly. Toalety jsou umístěny v prostoru naprosto nevyhovujícím pro potřeby vozíčkářů. Je zde velice málo místa. Parkování je možné pouze v přilehlých uličkách a na malém parkovišti za barem Pink Panther.

4.5 ZOO Liberec

Zoologická zahrada jako taková není pouze jedna budova, ale spíše soubor několika objektů. Vstup do Zoologické zahrady je v příkrém kopci malý kousek od zastávky MHD, který by dle mého názoru mohl činit tělesně postiženým s mechanickými vozíky nemalý

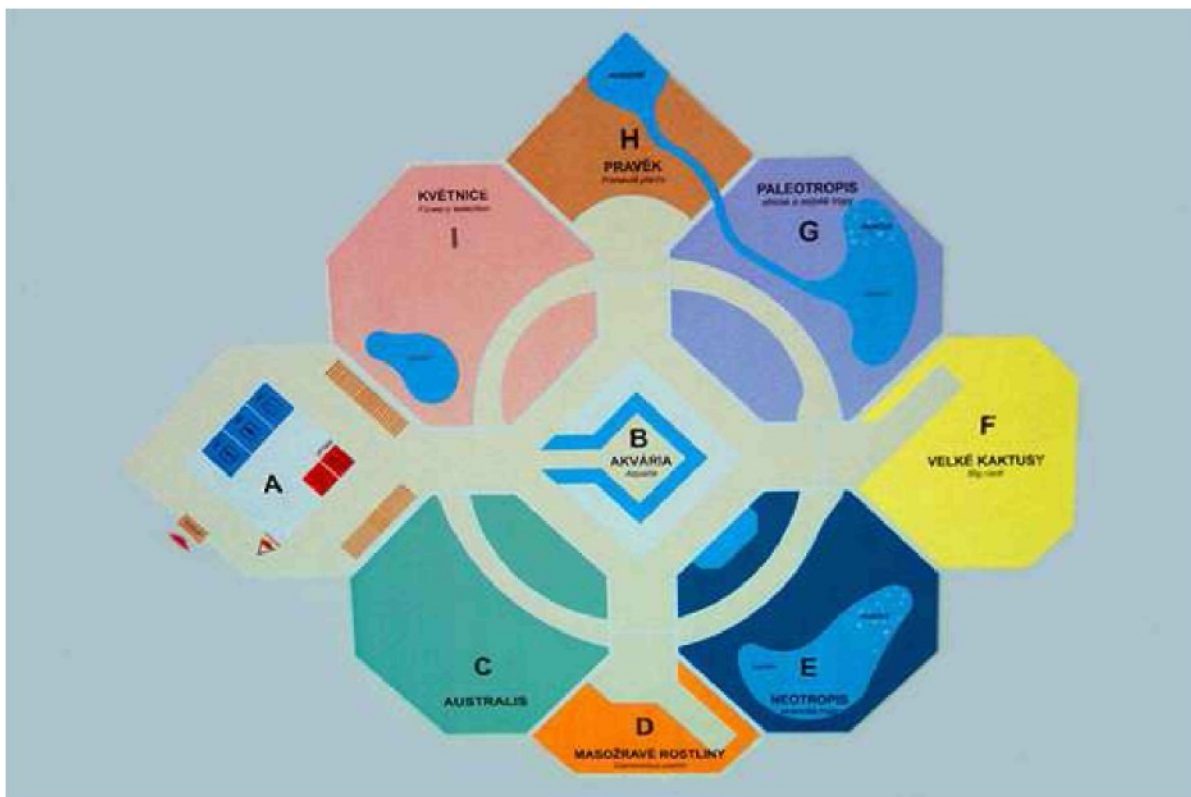
A hand-drawn map of the zoo layout, showing various animal enclosures and landmarks. The map includes a river on the left, a road at the bottom, and a compass rose indicating South (S). Key features and labels include:

- Top Right:** "Ancha 4000m" with an arrow pointing to a mountain peak.
- Top Center:** "parilon opic", "parilon propu", "parilon selom" with arrows pointing to specific enclosures.
- Center Left:** "šit'skij koushik", "kontakni kos" with an arrow pointing to a building.
- Center:** "WC" (restrooms) marked with a blue 'W' and a red 'C'.
- Bottom Left:** "nachivnaya koma", "Otdomichka - Kos" with an arrow pointing to a building.
- Bottom Center:** "vkhod do kos" (entrance to the kos) with an arrow pointing to a building.
- Bottom Right:** "parilon siraf", "parilon sloni" with arrows pointing to enclosures.
- Scale:** "100 m" scale bar.
- Compass:** "S" (South) with an arrow pointing upwards.
- Animals:** Various animals are depicted in their enclosures, including giraffes, zebras, elephants, and various deer/antelope species.
- Other:** A blue car is shown in the center-left area.

Zdroj: http://www.skodaauto.cz/Documents/Kampane/Yeti_ZOO/Mapa_zoo_Liberec.jpg

4.6 Botanická zahrada

53

Obr. 26 Pavilony Botanické zahrady Liberec

Zdroj: <http://www.botaniliberec.cz/pavilony.php>

Toalety jsou umístěny v přízemí hned u vstupu a i ony jsou zcela vhodné pro vozíčkáře. Parkování je dostatečně zajištěno, stejně jako v případě zoologické zahrady, v nejbližším okolí a vzhledem k provozu jsem ho také ohodnotila, jako dostačující.

4.7 Krajská vědecká knihovna Liberec

Vzhledem k tomu, že budova knihovny je novou stavbou, tak je jedním z nejlépe vybavených objektů cestovního ruchu v Liberci. Knihovna je zcela bezbariérová. Vchod do knihovny lze využít buď předními dveřmi z Rumjancevovy ulice, které jsou dostatečně široké i pro invalidní vozík, tak i vchodem přímo z parkoviště knihovny, které se nachází v suterénu a lze se nahoru dopravit výtahem.

Obr. 27 Vstup do Krajské vědecké knihovny v Liberci

Zdroj: vlastní zpracování

Co se týče toalet, tak lze vybavení knihovny označit jako nadstandardní. Bezbariérové toalety se nacházejí v několika podlažích. Jak už jsem zmínila v předchozím odstavci, knihovna je vybavena podzemním parkovištěm s dostatečnou kapacitou. Tuto budovu bych ve své analýze ráda označila, jako nejlépe vybavenou budovu cestovního ruchu pro tělesně postižené v Liberci.

5 Návrh a doporučení na rozšíření objektů cestovního ruchu v Liberci

Pátá kapitola této diplomové práce je zaměřena na možné rozšíření objektů cestovního ruchu v Liberci. Do této části jsou vybrány téměř zapomenuté budovy se slavnou historií a architekturou. Velký vliv na tyto památky měla i historie města samotného, a to hlavně historie textilního průmyslu.

5.1 Stará střelnice v Myslivecké ulici

Na konci Myslivecké ulice, které se dříve říkalo Ejlchen stojí jedna z nejstarších budov Liberce. Budova sloužila v 18. století spolku libereckých střelců. Tento spolek libereckých měšťanů je poprvé zmiňován již roku 1517. Spolek střelců dal název i jedné ze známých libereckých čtvrtí, Králův Háj. Jak uvedl Řeháček [13, s. 41], „bývalo to původně místo v lesích nad Harcovským potokem, kde měl právo kácet dřevo ten ze střelců, který vyhrál oblíbenou soutěž ve střelení na terč a stal se tak králem.“ Spolek střelců měl sídlo v mnoha budovách po celém městě Liberci, až se nakonec usídlil v částečně kamenné a částečně hrázděné budově č. 136 v dnešní Myslivecké ulici.

Obr. 28 Stará střelnice

Zdroj: ŘEHÁČEK, M., POLDA, P. *Liberecké zajímavosti*, s. 42

Jak uvedl Řeháček [13, s. 42], „*Není zcela zřejmé, zda si patrový dům s pískovcovým zdobeným portálem okolo dveří a s mansardovou střechou krytou šindelem postavili na konci 18. století sami, či si jen upravili již stojící dům.*“ Tato netypická budova plná dobových stavebních prvků byla ideální místo pro pořádání soutěží s puškami a terči. Budova sloužila libereckému spolku až do postavení nové střelnice v blízkosti dnešního krematoria. Poté byla prodána Franzovi Ginzkeyovi a stala se v nezměněném stavu součástí jeho továrny, kterou zde nechal vybudovat. Poté tato stavba byla ještě využívána jako hostinec, obytný dům a nebo část průmyslového areálu. Nyní bohužel budova spojená s historií velmi slavného střeleckého spolku skončila v zapomnění.²³

5.2 Textilácký portál na Elgerově domě

Budovu v ulici na Humnech můžeme označit jako Elgerův dům, jelikož již dávno v minulosti byla spojena s významnou rodinou Elgerů. Dle historických pramenů nelze přesně určit, zda tato rodina byla spíše spojena s významným továrníkem Františkem Elgerem, který si roku 1825 otevřel vlastní textilní továrnu ve Františkovské ulici či dokonce s JUDr. Johannem Elgerem, který v letech 1885 – 1886 působil v Liberci jako starosta. Majitelé tohoto typického starolibereckého objektu s mohutnou mansardovou střechou, v níž byl sklad, byli obchodníci se sukrem, kteří v těchto prostorách měli nejen svůj obchod, ale také zde i bydleli. Tento dům byl postaven v 19. století společně s dalšími domy v této lokalitě, jíž se dříve říkalo „Čtvrť“. První rozšíření tohoto domu bylo provedeno r. 1855 dle návrhu architekta F. Miksche a další stavební úpravy ještě roku 1872, kdy byl vedle stávajícího domu ještě postaven třípodlažní objekt významného stavitele Adolfa Bergera. Největší stavební úpravy byly realizovány v r. 1926. Ferdinand Schulze společně s dalšími libereckými architekty vybudoval přilehlou budovu a sjednotil fasádu na všech objektech. Jak uvedl Řeháček [13, s. 71], „*fasáda Elgerova domu navíc měla být zdobena moderními dekoracemi a prvky umělecky zpracovaného umělého kamene, jako středobod fasády byl navržen portál s textiláckými motivy*“. Portál domu symbolizuje podnikání Adolfa Elgera a vlastně celé této liberecké lokality – v levé části

²³ ŘEHÁČEK, M., POLDA, P. Liberecké zajímavosti: kniha první, s.

je stylizována postava předoucí ženy s kolovratem, v pravé části pak muž nesoucí již hotové balíky sukna; obě postavy patřily do typického obrazu této části města Liberce v polovině 19. století. Uprostřed je na klenáku monogram AE a rok stavby domu 1926. Portál je navíc ozdoben květinovým dekorem a ornamenty, cenné je i to, že se v něm dochovaly původní dveře. Technika zpracování umělého kamene na fasádách byla v Liberci na přelomu 20. a 30. let minulého století používána velmi hojně, tvrdé omítky s ornamenty tak patří k typické náladě liberecké architektury. Textilácký portál, umístěný na Elgerově domě, je tak jedním z dochovaných svědků této techniky a připomínkou starodávných textiláckých činností obyvatel Liberce.²⁴

Obr. 29 Textilácký portál

Zdroj: ŘEHÁČEK, M., POLDA, Petr. *Liberecké zajímavosti: kniha první*, s. 72

²⁴ ŘEHÁČEK, M., POLDA, P. *Liberecké zajímavosti: kniha první*, s. 72

5.3 Liberecké protiletecké pozorovatelny

Nedaleko ruprechtického kostela U Obrázku a v horním Hanychově stojí malé betonové pevnosti. Původně bylo všeobecně rozšířeno, že tyto pevnosti sloužili pro potřeby Němců, aby bylo možné kontrolovat strategické silnice směrem do Rudolfova či střežení silnice spojující Liberec s Ještědem. Vzhledem k jejich poloze bylo od těchto názorů ustoupeno, jelikož ani na silnici do Rudolfova, ani na spojnici Liberce s Ještědem není kvalitní výhled. Postupem času bylo zjištěno, že tyto pevnosti byly vybudovány orgány civilní obrany na přelomu 50. a 60. let 20. století.

Obr. 30 Protiletecké pozorovatelny

Zdroj: ŘEHÁČEK, M., POLDA, P. Liberecké zajímavosti : kniha první, s. 155

Zaštitu nad těmito stavbami, které měly za úkol mapovat vzdušný prostor nad velkými městy, měly tehdejší okresní národní výbory. Tyto betonové pevnosti se sklem zakrytými střelnami nesloužili k palbě, ale pouze k výhledu do okolí. V případě jakéhokoli válečného ohrožení by dvou- až tříčlenná posádka byla v objektu uzavřena a podávala by pouze telefonem rychlé zprávy o pohybu na nebi nad Libercem a možném napadení civilního

obyvatelstva. Proto byly objekty umístěny na holých loukách pod lesy, mimo hustou zástavbu a z hlediska obrany silnic a důležitých budov zdánlivě úplně nesmyslně.²⁵

5.4 Staroliberecký domek Na Ladech

Na konci 19. století byla podoba Liberce, a hlavně jeho centra kolem Pražské ulice, dána propletením malých uliček mezi dřevěnými domky, které připomínaly zašlou soukenickou slávu v nichž byly obvykle situovány nálevny. Tato podoba Liberce začala mizet v časech prosperity před první světovou válkou a největší změny byly provedeny v 50. a 60. letech 20. století z důvodu velké asanace. Jeden z mála objektů, které se z tohoto období dochovaly je i dům Na Ladech.

Obr. 31 Dům Na Ladech

Zdroj: ŘEHÁČEK, M., POLDA, P. Liberecké zajímavosti: kniha první., s. 78

²⁵ ŘEHÁČEK, M., POLDA, P. Liberecké zajímavosti: kniha první, s. 154

Jak uvádí Řeháček [13, s. 78], „patrně opravdu poslední staroliberecký domek, jehož vnější vzhled nebyl takřka narušen pozdějšími přestavbami. Právě tento dům má pro staré liberecké domky velice typickou mansardovou střechu, která umožňovala v podkroví vybudovat daleko prostornější komory a skladovat zde i sukno. Pod štítem mansardy, obedněným prkny a často zdobeným vyřezávanými motivy byla obytná světnice se třemi okénky, vedoucími obvykle do ulice“. Většina konstrukce těchto starých domů byla vyhotovena z otesaných kamenů a trámů, postupně byly nahrazovány cihlovým zdivem a přízemí omítnuto okrovými barvami. Největší rekonstrukci prošel dům v roce 1907, kdy ho nechala zmodernizovat tehdejší majitelka Anna Franze. Vzhled domu byl ale ponechán původní a to i přes to, že okolí se radikálně modernizovalo. Navenek se změnil pouze původní dřevěný plot oddělující zahradu od ulice. Nový kovový plot se dochoval v původní podobě. Tento objekt je v mezi ulicí Na Ladech a budovou soudu jedním z posledních domů, které připomínají historickou tvář města.²⁶

5.5 Liebigova vila

Liebiegův zámček je vila stojící v Jablonecké ulici v blízkosti Harcovské přehrady. Stavbu tohoto honosného rodinného sídla velkopodnikatelského rodu Liebiegů zahájil roku 1897 baron Theodor Liebieg, který chtěl získat pohodlné sídlo nedaleko rodinných továren. V této době byla postavena středová část, kde se odráželo přelomové období od historismu k secesi. Také interiér byl převážně ve stylu secese.

²⁶ ŘEHÁČEK, M., POLDA, P. Liberecké zajímavosti: kniha první, s. 80

Obr. 32 Interiér Liebigovy vily

Zdroj:vlastní zpracování

Byl to první interiér tohoto druhu u nás. To můžeme vidět například v dolních patrech šatny paní Liebigové. Prakticky plynule na ni navazuje stavba části projektované vídeňským architektem Moldheimem. V této době byla postavena dominantní centrální část se vstupním portálem, štítem, věží a dlátovitou střechou, která byla inspirována námi záměčkem ve Frankfurtu. Od počátku 20. století se na liebigovských stavbách podepisoval norimberský architekt Jakob Schmeissner. Samotná stavba začala roku 1904, právě na základě jeho návrhu dostavby nejstarší části, stavby levého křídla, jinak zvané také

dětská část. V těchto interiérech převládá německá forma secese. Stavbu realizovala firma Adolfa Brügera. V poslední etapě se jednalo o dostavbu pravého křídla a to opět pod vedením již zmíněného architekta Schmeissnera. Tato část byla napojena na historizující křídla Brügera a Moldheima.

Obr. 33 Liebigova vila

Zdroj: vlastní zpracování

Na rozdíl do předchozích dvou, je více secesní a mohutnější, již se zde tolik neprojevují historizující slohy, přesto však působí velice uceleně. Poslední etapa byla dokončena roku 1911. Před druhou světovou válkou byl v parčíku vily vybudován protiletecký kryt. Liebiegové byli po válce nuceni Československo opustit, jejich vila pak dlouhou dobu chátrala. Roku 1976 proběhly další úpravy, po kterých byla v záměčku umístěna mateřská školka společnosti Textilana. Vedení této společnosti ve vile v letech 1991–1992 také sídlilo. Po krachu Textilany Liberec se roku 2004 dostala za 25 mil. korun vila do majetku města, které ji roku 2005 nechalo za dalších 5 mil. rekonstruovat. Během rekonstrukce

byly například v „Síni bájí“ odkryty malby s výjevy bájných zvířat. Ve vile dnes sídlí akciové společnosti města, slouží také kulturním akcím a svatebním obřadům.²⁷

²⁷ ŘEHÁČEK, M. Liberecká radnice a Liebiegova vila, s. 187

6 Finanční náročnost revitalizace městských lázní v Liberci

Z hlediska nákladů je rekonstrukce objektu, který by byl vhodný pro cestovní ruch a to i pro tělesně velkou finanční zátěž. V této kapitole jsou zobrazeny jak celkové náklady, včetně přípravných prací, tak i náklady na rekonstrukci a výstavbu nových částí revitalizovaného objektu.

6.1 Historie lázní

Lázně umístěné přímo v korytě Jizerského potoka byly vybudovány Libereckou spořitelnou v rámci oslav padesátiletého panování císaře Františka Josefa I. V letech 1901-1902 je podle návrhu vídeňského Petra Paula Branka postavil Adolf Burger. Otevřeny byly 17. 3. 1902. Hlavní průčelí novorenesanční stavby je bohatě sochařsky vyzdobeno díly profesorů liberecké průmyslové školy Ferdinanda Kraskeho a Emanuela Gerharta. Půlkruhovitě výstupky po stranách vstupu zdobí plastiky boha moře Poseidona a jeho manželky Amfitrité. Nad vysokými okny prvního patra probíhá reliéfní pás znázorňující vodní hry. V novorenesanční architektuře se již zřetelně projevují znaky nastupující secese.

Dvoupodlažní hala s plaveckým bazénem 10 x 20 m je pojata v značně romantickém stylu a připomíná byzantské stavby. Střecha má zajímavě konstruovaný světlík, který se dal v létě z poloviny otevřít. Kromě bazénu a jeho příslušenství měly lázně vanovou část I. a II. třídy a římsko-irské lázně, k nimž z haly vedlo mramorové schodiště do patra, kde se dále nacházely odpočívárny, parní lázně, masáže, menší bazén se studenou vodou a pedikúra. V suterénu byly umístěny lidové lázně III. třídy s vanami a sprchami. Stěny a podlahy a byly v celé budově obloženy obkladačkami různých barev. Výtok vody do hlavního bazénu zdobila socha nymfy, přenesená později do foyeru. Po výstavbě plaveckého stadionu sloužily převážně jako rehabilitační a léčebné lázně.²⁸

²⁸ KAŠPAR, R. Kniha o Liberci, s. 97

6.2 Analýza současného stavu

Památkově chráněná budova městských lázní se v 90. letech 20. století dostala do soukromého vlastnictví, ale její majitelé budovu ponechali bez provozu a neinvestovali do jejího rozvoje ani do její údržby. Po dobu 15 let tak celá budova podléhala pozvolnému chátrání. Klimatické vlivy přispěly k velmi výraznému poškození vnějších fasád budovy a střešní krytiny, holubi hnízdící v podkrovních prostorách značně narušili dřevěné střešní konstrukce. Poškozena a dokonce i zčásti odstraněna byla umělecká výzdoba budovy. Budova během této doby fungovala převážně jako skladiště, takže poté, co ji ve veřejné dražbě v květnu 2005 získalo Statutární město Liberec, bylo odsud vyvezeno dvacet velkoobjemových kontejnerů nejrůznějšího odpadu. Dále byly podniknuty dílčí sanační zákroky – kompletní rekonstrukce střechy, oprava soch nad hlavním vchodem do lázní, obnova fasády a mnohých dalších architektonických prvků. Město do oprav od převzetí objektu investovalo už více jak 24 milionů Kč. Pro navrácení stavu plné využitelnosti objektu pro stanovený účel však bude třeba investovat mnohem více.²⁹

6.3 Základní informace o projektu

Koncept revitalizace městských lázní předpokládá vytvoření podmínek pro stálé expozice sbírek obrazů, grafik a plastik. Pro tento koncept bylo důležité dodržení optimálních klimatických podmínek jak pro krátkodobé výstavy, tak i pro stálé. Do tohoto programu revitalizace jsou také zapojeny další prostory určené pro doprovodné programy, zázemí pro návštěvníky, správu galerie a depozitář.

Podstata nového uspořádání je založena na prolínání kontrastu mezi starými a novými prvky. Záměrem je udržet historický ráz domu, zachovat vše podstatné a důležité z památkového hlediska a zároveň navrhnout možné úpravy, které umožní historickému objektu lázní dodržet veškeré nároky, které se kladou na současný provoz galerie.³⁰

²⁹ Projekt revitalizace lázní – interní materiál Magistrát města Liberce

³⁰ Projekt revitalizace lázní – interní materiál Magistrát města Liberce

6.4 Jednotlivé etapy projektu

6.4.1 Přípravná etapa

Přípravná fáze projektu bude zahrnovat veškeré projekční a přípravné práce. Její součástí bude zpracování dokumentace pro stavební povolení, proběhne stavební řízení. Rovněž sem patří provedení terénních průzkumů a zaměření. Směrem k řídícímu orgánu bude v souladu s projektovou dokumentací vypracována žádost o dotaci a bude vybrán dodavatel stavebních prací dle platných pravidel pro zadávání veřejných zakázek.

6.4.2 Realizační etapa

Samotná realizace projektu sestává z přípravných a demoličních prací, rekonstrukce a dostavby objektu bývalých lázní, novostavby depozitáře, souvisejících přeložek a přípojek inženýrských sítí, úpravy zpevněných ploch kolem objektu, sadových a terénních úprav pozemku a rekonstrukce oplocení. Po dokončení stavebních prací je plánováno dovybavení objektu mobilním inventářem – zejména interiérovým nábytkem, skladovou a jinou potřebnou technikou a regály a výstavním mobiliářem; bude zajištěno jak vhodné vnější označení objektu, tak i přehlední vnitřní infosystém pro návštěvníky budovy.

Realizace projektu využívá rozhodující měrou stávající architektonickou podobu budovy, pro účely nového využití však bude třeba podniknout několik změn oproti původnímu stavu: vybourání vany bazénu a zastřešení vzniklého prostoru skleněnou podlahou, prodloužení schodišť do 2.PP, výstavbu proskleného výtahu k zajištění bezbariérového přístupu, vytvoření odpočinkové zóny mezi stávajícími křídly budovy a změny některých příček uvnitř budovy.

6.4.3 Provozní etapa

Koncept provozu umožňuje snadnou orientaci návštěvníka a jeho snadný pohyb díky prodloužení současného hlavního schodiště do obou podzemních podlaží a doplnění

centrálního prostoru o prosklený výtah a prosklenou dvorní část, doplněnou v každém podlaží vloženou galerií pro odpočinek. Všechny expozice tak budou snadno přístupné, a to i jednotlivě, bez nutnosti procházet přes expozice, které návštěvník nemá zájem vidět. Na vstup, který zůstává v původním umístění, navazuje prostor pro pokladnu a informační místo, šatna, prostor dětského koutku, kavárnu, toalety. Stálá expozice bude umístěna v 19 sálech v 1. a 2. PP a 2. NP na celkové ploše 1244 m². Pro proměnné výstavy bude vyčleněn prostor v 1.NP, 2.PP, dále s možným využitím galerie v 2.NP, ochozu v 1.PP a prostoru v 3.NP o celkové ploše 1489 m². Samozřejmostí je vysoká flexibilita ve využití prostoru. V hlavní budově budou umístěny ještě administrativní prostory a přednáškové prostory včetně pracovišť pro lektory a odpovídajícího zázemí. V objektu nově zbudovaného depozitáře budou umístěna servisní pracoviště – restaurátorská dílna, fotoateliér, stanoviště noční ostrahy, kancelář a prostor zápůjček i dva pokoje pro dočasné ubytování.

6.5 Nový depozitář

Výstavní prostory situované v rekonstruované budově budou doplněny o novostavbu, depozitáře v Masarykově ulici.. Depozitář bude jednoduchá kompaktní stavba o velikosti 11,50 m x 23,00 m s výškou odpovídající římse Městských lázní. Vstup je navržen z Masarykovy ulice.

Vstupní podlaží zahrnuje kancelář s denní místností, prostor zápůjček a dva nové pokoje pro dočasné ubytování. Další dvě podlaží, která budou součástí nového objektu, zahrnují depozitář, prostory pro ostrahu, restaurátory a fotoateliér.

V podzemních podlažích jsou situovány prostory pro technické zázemí, expedici, včetně lapidária a badatelky. Obě podzemní podlaží budou umožňovat propojení se stávající budovou lázní.³¹

³¹ Projekt revitalizace lázní – interní materiál Magistrát města Liberce

Obr. 34 Revitalizace lázní

Zdroj: Projekt revitalizace lázní – interní materiál Magistrátu města Liberec

	stávající budova městských lázní- rekonstrukce
	zasklené atrium
	novostavba depozitáře
	spojovací krček
	krytý přístřešek zásobování
	stávající objekty určené k demolici
	stávající okolní zástavba
	pojízdňá zpevněná plocha- kamenná dlažba
	pochozí zpevněná plocha- dřevěné paluby
	pochozí zpevněná plocha- kamenná dlažba
	hranice řešeného území
	oplocení
	hranice venkovní expozice viditelné z komunikace
	stávající zeleň
	navržená zeleň
	předpokládané umístění venkovní expozice
	vchod
	vjezd

Obr. 35 Agenda k Obr. 34

Zdroj: Projekt revitalizace lázní – interní materiál Magistrátu města Liberec

6.6 Propočet předpokládaných nákladů stavby dle konceptu

V následující kapitole jsou detailně rozebrány náklady na revitalizaci objektu lázní. První část je zaměřena na celkové náklady. Tyto náklady jsou rozděleny do jednotlivých sekcí.

Sekce 1	Projektové a průzkumné práce
Sekce 2	Provozní soubory
Sekce 3	Stavební objekty
Sekce 4	Inventář investiční povahy
Sekce 5	Umělecká díla, nápisy
Sekce 6	Ostatní náklady dodavatele
Sekce 7	Ostatní investiční náklady investora
Sekce 8	Rozpočtová rezerva investora
Sekce 9	Náklady hrazené z provozních prostředků

6.6.1 Předpokládané celkové náklady

Tab. 1 Sekce 1

Projektové a průzkumné práce	
Projektové práce	15 536 000 Kč
Průzkumné práce, zaměření	400 000 Kč
CELKEM	15 936 000 Kč

Zdroj:vlastní zpracování

Tab. 2 Sekce 2

Provozní soubory	
Energocentrum	1 500 000 Kč
CELKEM	1 500 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 3 Sekce 3

Stavební objekty	
Přípravné práce, demolice	3 023 000 Kč
Rekonstrukce a dostavba galerie	193 385 000 Kč
Novostavba depozitáře	34 904 000 Kč
Inženýrské sítě	2 405 000 Kč
Zpevněné plochy	2 943 000 Kč
Sadové a terénní úpravy	540 000 Kč
Rekonstrukce oplocení	319 000 Kč
CELKEM	237 519 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 4 Sekce 4

Inventář investiční povahy	
Mobilní inventář (nábytek, technické dovybavení, regály...)	5000 000 Kč
CELKEM	5 000 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 5 Sekce 5

Umělecká díla, nápisy	
Vnější označení objektu	100 000 Kč
Vnitřní infosystém	130 000 Kč
Výtvarné doplňky, umělecká díla	400 000 Kč
CELKEM	630 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 6 Sekce 6

Ostatní náklady dodavatele	
Náklady spojené s umístěním stavby, kompletační činnost	12 851 000 Kč
CELKEM	12 851 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 7 Sekce 7

Ostatní investiční náklady investora	
Inženýrská činnost	4 302 000 Kč
CELKEM	4 302 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 8 Sekce 8

Rozpočtová rezerva investora	
Nepředvídané vlivy, změny, inflace	23 902 000 Kč
CELKEM	23 902 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 9 Sekce 9

Náklady hrazené z provozních prostředků	
Vystěhování, vyklízení a nastěhování objektu	90 000 Kč
Dovybavení (doplňky soc. zařízení, drobná výzdoba...)	1 700 000 Kč
Expoziční majetek	500 00 Kč
Revize, zkoušky, posudky	90 000 Kč
Provozní náklady, škody, poplatky	400 000 Kč
CELKEM	2 780 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

6.6.2 Předpokládané náklady jednotlivých objektů

V této části se zaměříme na náklady, které musí být vynaloženy na jednotlivé budovy. Jedná se jak o rekonstrukce, tak i nové stavby, jako je například nový depozitář.

Tab. 10 Část rekonstrukce A

Přípravné práce, demolice	
Demolice trafostanice	1 035 000 Kč
Demolice garáže	165 000 Kč
Demolice kotelny a komína	2 090 000Kč
Demontáž teplovodu	450 000 Kč
Odstranění zeleně	25 000 Kč
Demolice zpevněných ploch	238 000 Kč
Ostatní přípravné práce	100 000 Kč
CELKEM	3 023 000 Kč

Zdroj:vlastní zpracování

Tab. 11 Část rekonstrukce B

Rekonstrukce a dostavba galerie	
Bourací a demontážní práce	9 000 000 Kč
Zemní práce a základy	1 185 000 Kč
Dispoziční a statické úpravy	7 060 000 Kč
Dodatečné izolace	2 200 000 Kč
Podlahové konstrukce	18 000 000 Kč
Úpravy stropů, podhledy	6 500 000Kč
Úpravy vnitřních stěn	17 850 000 Kč
Střešní konstrukce	500 000 Kč
Fasádní úpravy	9 560 000 Kč
Truhlářské, zámečnické práce, konstrukce	16 000 000 Kč
Prosklené konstrukce	2 500 000 Kč
Dopravní značení včetně výtahu	3 900 000 Kč
Pomocné konstrukce	3 800 000 Kč
Úprava komína	1 500 000Kč
Specialisté PSV	63 000 000Kč
Výukový prostor	6 825 000 Kč
Dostavba Atria	12 005 000 Kč
Ostatní práce	12 000 000 Kč
CELKEM	193 385 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 12 Část rekonstrukce C

Novostavba depozitáře včetně spojovacího krčku	
Obestavěný prostor	34 100 000 Kč
Nakládací prostor	804 000 Kč
CELKEM	34 904 000 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 13 Část rekonstrukce D

Inženýrské sítě	
Dešťová kanalizace	989 000 Kč
Splásková kanalizace	30 000 Kč
Přípojka vody	108 500 Kč
Přípojka plynu	27 000 Kč
Venkovní nasvícení	1 000 000 Kč
Ostatní výdaje na inženýrské sítě	250 000 Kč
CELKEM	2 404 500 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 14 Část rekonstrukce E

Zpevněné plochy	
Pojízdné komunikace	2 043 200 Kč
Pěší komunikace (Dlažba)	102 200 Kč
Pěší komunikace (Dřevo)	797 500 Kč
CELKEM	2 942 500 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 15 Část rekonstrukce F

Sadové a terénní úpravy	
Založení zelených ploch	460 180 Kč
Stromy a keře	80 000 Kč
CELKEM	540 180 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 16 Část rekonstrukce G

Rekonstrukce oplocení	
Odtranění současného oplocení	144 000 Kč
Oprava oplocení	175 000 Kč
CELKEM	319 000 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Analýza nákladů nám jasně ukazuje, že rekonstrukce objektu, který by byl pro cestovní ruch vhodný je velmi finančně náročná. Po sečtení všech nákladů se dostaneme na částku 362 259 800 Kč. Tato částka bude hrazena převážně ze strukturálních fondů, státního rozpočtu a vlastních zdrojů města. Návratnost této investice nelze počítat pouze z finančního hlediska. Hlavní přínos bude pro občany Liberce. Nová podoba lázní také zvýší nejen příjmy z cestovního ruchu, ale také dobré jméno Liberce jak v České republice, tak i v zahraničí.

Závěr

V posledních letech se příjmy České republiky z cestovního ruchu snižují, a to nejen díky ekonomické krizi. Ta je pouze jedním z faktorů, které mají na příjmy z cestovního ruchu vliv. Je tedy nutné hledat jiné cesty a způsoby, jak turisty nalákat a ukázat jim nové destinace, které by pro ně byly neotřelé a zajímavé. Velkou část z celkových příjmů z cestovního ruchu tvoří i příjmy z cestování handicapovaných lidí. Uvádí se, že v Evropě je více než 40 mil. handicapovaných, kteří cestují. Z tohoto počtu obyvatel žije v České republice více než 1 mil. tělesně postižených obyvatel.

Úkolem diplomové práce bylo nejprve vybrat některé objekty cestovního ruchu ve městě Liberec a následně je analyzovat právě z pohledu handicapovaných lidí. Stávající památky v Liberci nelze hodnotit nijak negativně. Samozřejmě, jsou i objekty, které jsou pro hendikepované lidi nevhodné, jako je například Liberecký zámek, ale jsem ráda, že tuto diplomovou práci nekončím úplným zatracením turismu hendikepovaných v Liberci. Nové budovy, jako je například Krajská vědecká knihovna v Liberci, naopak dopadly v hodnocení velice úspěšně.

Stěžejní část této diplomové práce zaujímá také kapitola, ve které jsou předloženy některé návrhy a doporučení, na nové objekty vhodné pro cestovní ruch tělesně postižených. Pokud by se do těchto budov investovaly finanční prostředky, jak nám ukazuje analýza nákladů v šesté kapitole, mohl by se cestovní ruch v Liberci rozšířit o velice zajímavé stavby. Tyto objekty poukazují hlavně na textilní historii města, která mu dala jeho hlavní tvář.

Objekty, které byly v této práci navrženy, jako perspektivní pro budoucí cestovní ruch tělesně postižených, nejsou ve většině případů majetkem obce. Do budoucna by bylo vhodné dále se těmito objekty zabývat, ať již v rámci neziskové organizace, či jiné právní formy organizace. Tyto historické památky mohou bez vnější pomoci zaniknout.

Seznam použité literatury

Citace

- [1] ŘEHÁČEK, M., POLDA, P.,. Liberecké zajímavosti : kniha první. Vydání první. Liberec : Nakladatelství Petr Polda, 2009.. ISBN 978-80-903056, s. 41
- [2] ŘEHÁČEK, M., POLDA, P.,. Liberecké zajímavosti : kniha první. Vydání první. Liberec : Nakladatelství Petr Polda, 2009.. ISBN 978-80-903056, s. 42
- [3] ŘEHÁČEK, M., POLDA, P.,. Liberecké zajímavosti : kniha první. Vydání první. Liberec : Nakladatelství Petr Polda, 2009.. ISBN 978-80-903056, s. 71
- [4] ŘEHÁČEK, M., POLDA, P.,. Liberecké zajímavosti : kniha první. Vydání první. Liberec : Nakladatelství Petr Polda, 2009.. ISBN 978-80-903056, s. 78

Bibliografie

Botanická zahrada Liberec [online]. 2009 [cit. 2010-03-28]. O nás. Dostupné z WWW: <<http://www.botaniliberec.cz/index.php>>.

BUŘVALOVÁ, D. a REITMAYEROVÁ, E. *Tělesně postižený*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. 23 s. ISBN 978-80-86991-21-4.

Disabled tourism [online]. 2007 Dostupný z http://www.copperwiki.org/index.php/Disabled_Tourism

HALÍK, P., JUNGSMANN, A., Slavné vily Libereckého kraje. Praha : Foibos, 2007. 171 s. ISBN 8087073061

International Federation of Persons with Physical Disability [online]. Dostupný z :<http://www.fimipic.org/node/300>

KAŠPAR, R., *Kniha o Liberci*. 2. Praha : Dialog, 2004. 704 s. ISBN 978-80-86761-13-8.

Krajská vědecká knihovna Liberec [online]. 2007 [cit. 2010-04-28]. Historie. Dostupné z WWW: <<http://www.kvklí.cz/cz/o-knihovne/historie.php>>.

KRHUTOVÁ, L., aj. *Občané se zdravotním postižením a veřejná správa*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. 268 s. ISBN 80-244-1168-7.

Městské informační centrum Liberec [online]. 2009 [cit. 2010-04-28]. Profil města. Dostupné z WWW: <<http://www.infolbc.cz/cz/liberec/profil.html>>.

ORIEŠKA, J. *Technika služeb cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: Idea Servis, 1999. 244 s.. ISBN 80-85970-27-9.

PETRŮ, Z. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: Idea Servis, 1999. 107 s. ISBN 80-85970-29-5.

Pomoc zdravotně postiženým lidem [online]. [cit. 21. 3. 2010]. Český rozhlas 6. Dostupný z <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/4_6_2008_pomoc_zdravotne_postizenym_lidem/>.

Projekt revitalizace lázní – interní materiál Magistrát města Liberce

ŘEHÁČEK, M., POLDA, P., *Liberecké zajímavosti : kniha první*. Vydání první. Liberec : Nakladatelství Petr Polda, 2009. 192 s. ISBN 978-80-903056

ŘEHÁČEK, M. *Liberec, průvodce po městě a okolí*. Liberec : Kalendář Liberecka, 1998.

ŘEHÁČEK, M.; *Liberecká radnice a Liebiegova vila; Kalendář Liberecka, Liberec; 2005*

Stavební zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu

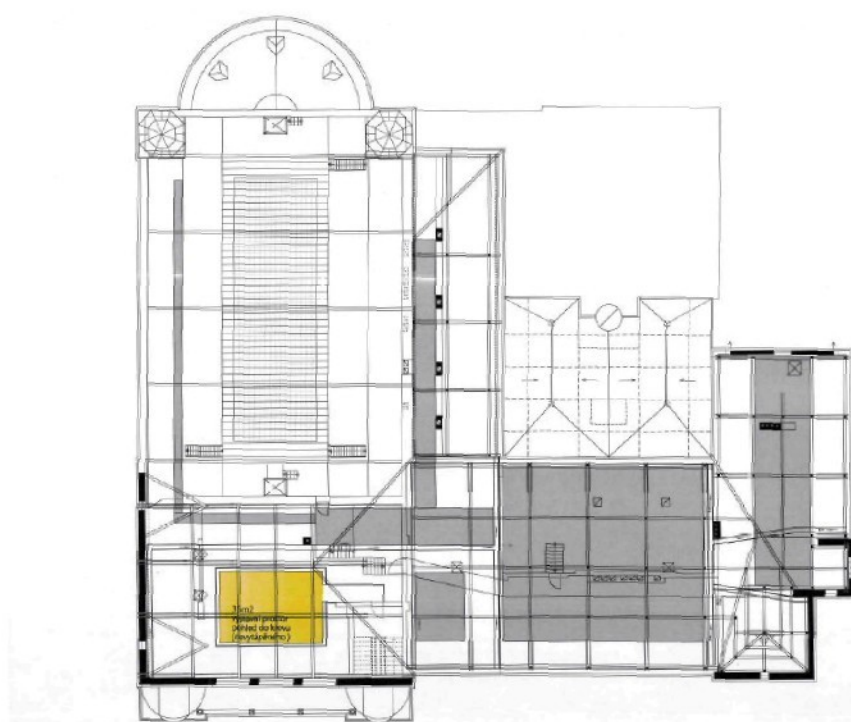
Vyhláška č. 369/2001 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání staveb

Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání

Zoo Liberec [online]. 2009 [cit. 2010-04-28]. O nás. Dostupné z WWW:
<<http://www.zooliberec.cz/cz/o-nas/historie-zoo-liberec>>.

Seznam příloh

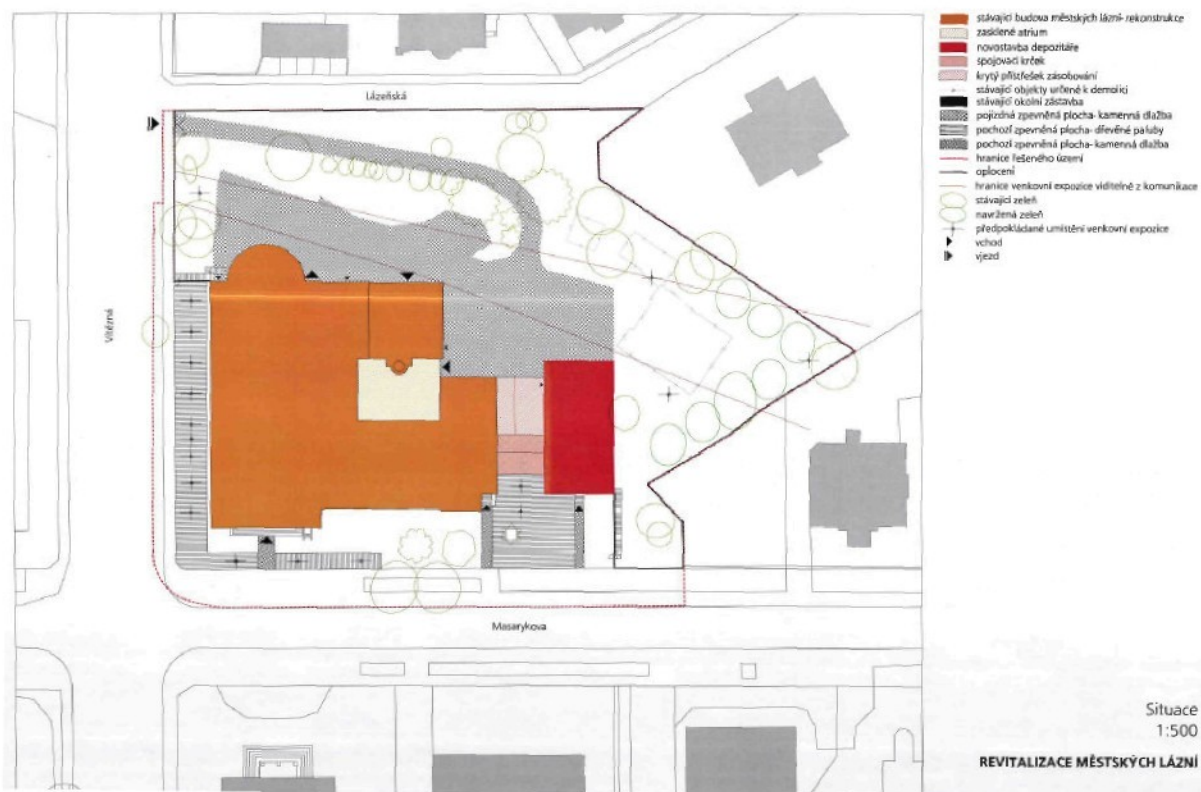
Příloha A – Nákreby projektu revitalizace lázni [7 s.]

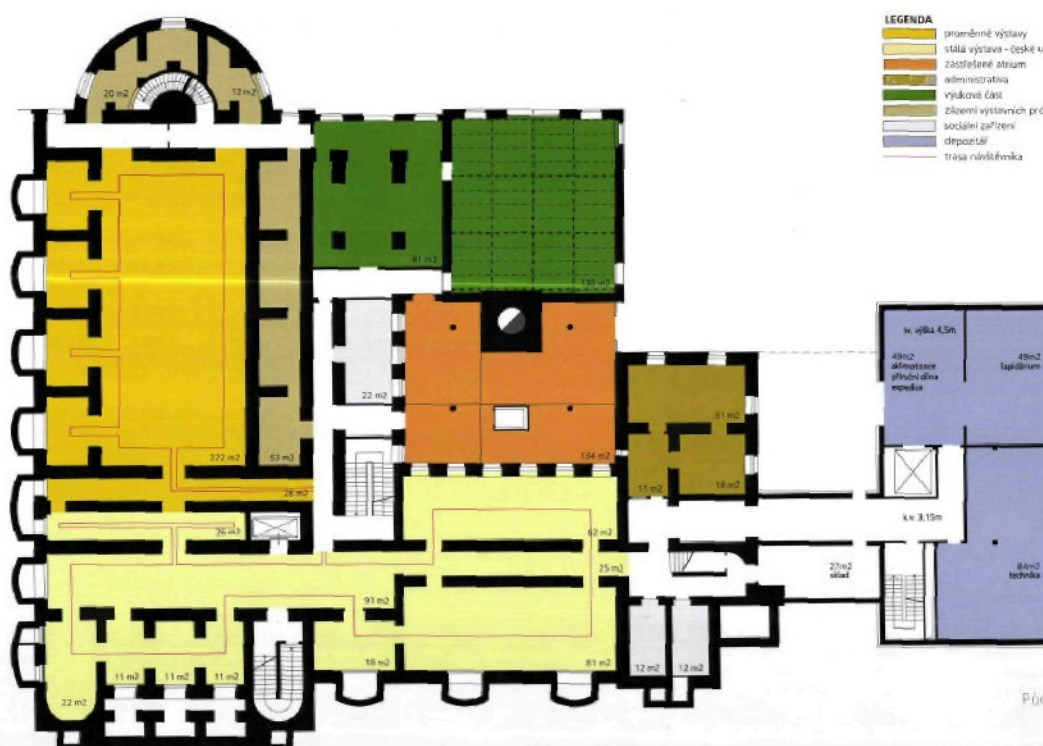

LEGENDA		
	výstavní prostor	35 m ²
	technické prostory	
	depotní	170 m ²

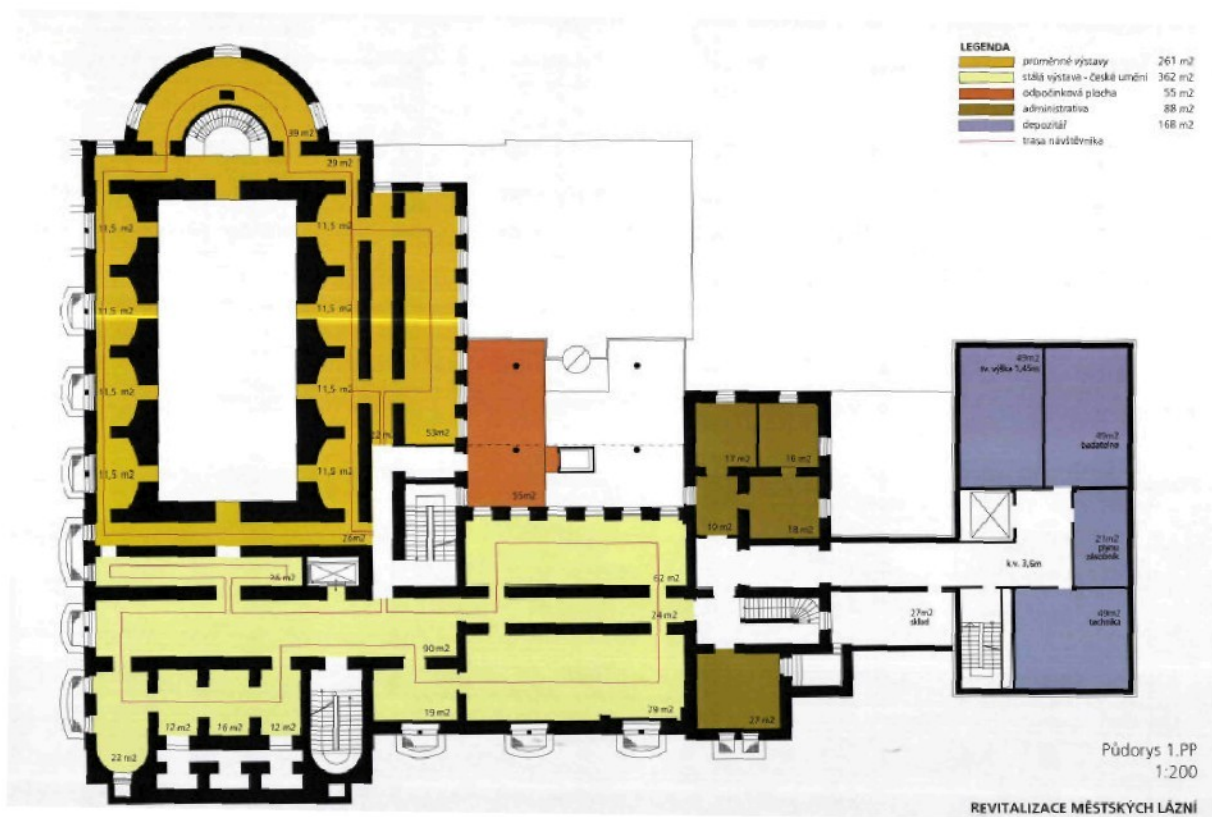
Púdorys 3.NP
1:200

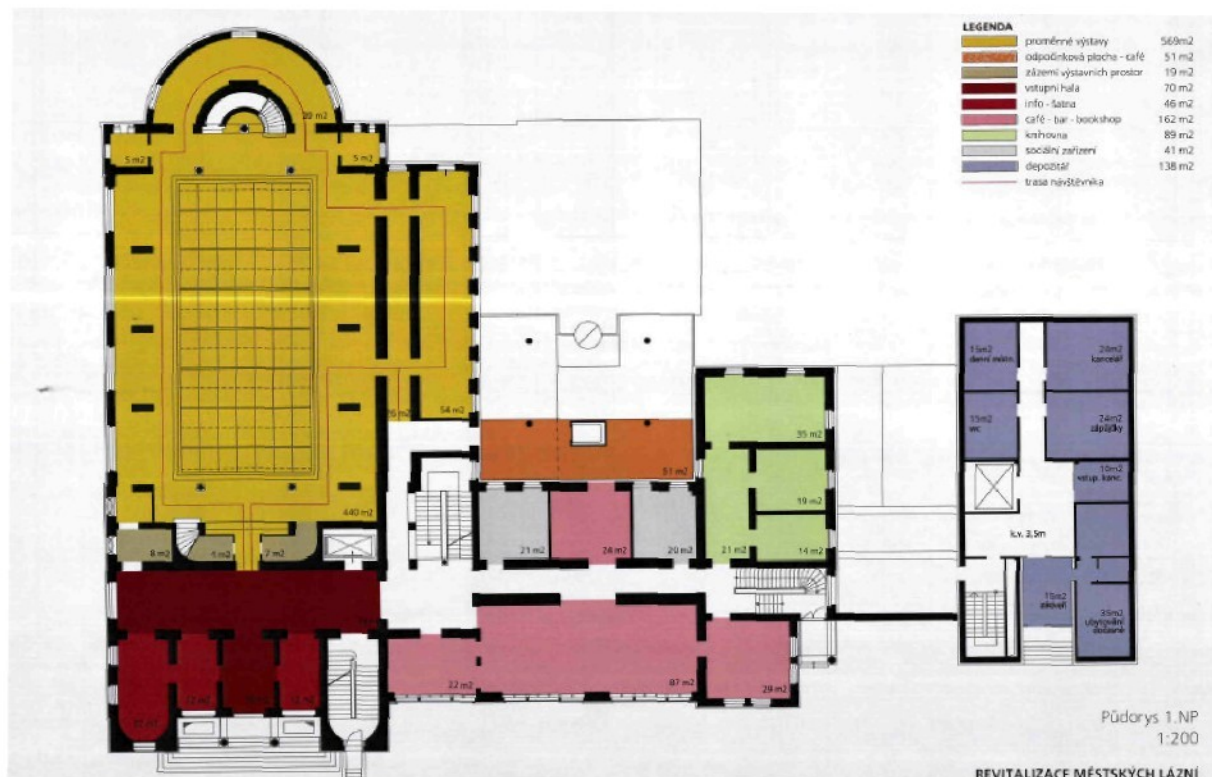

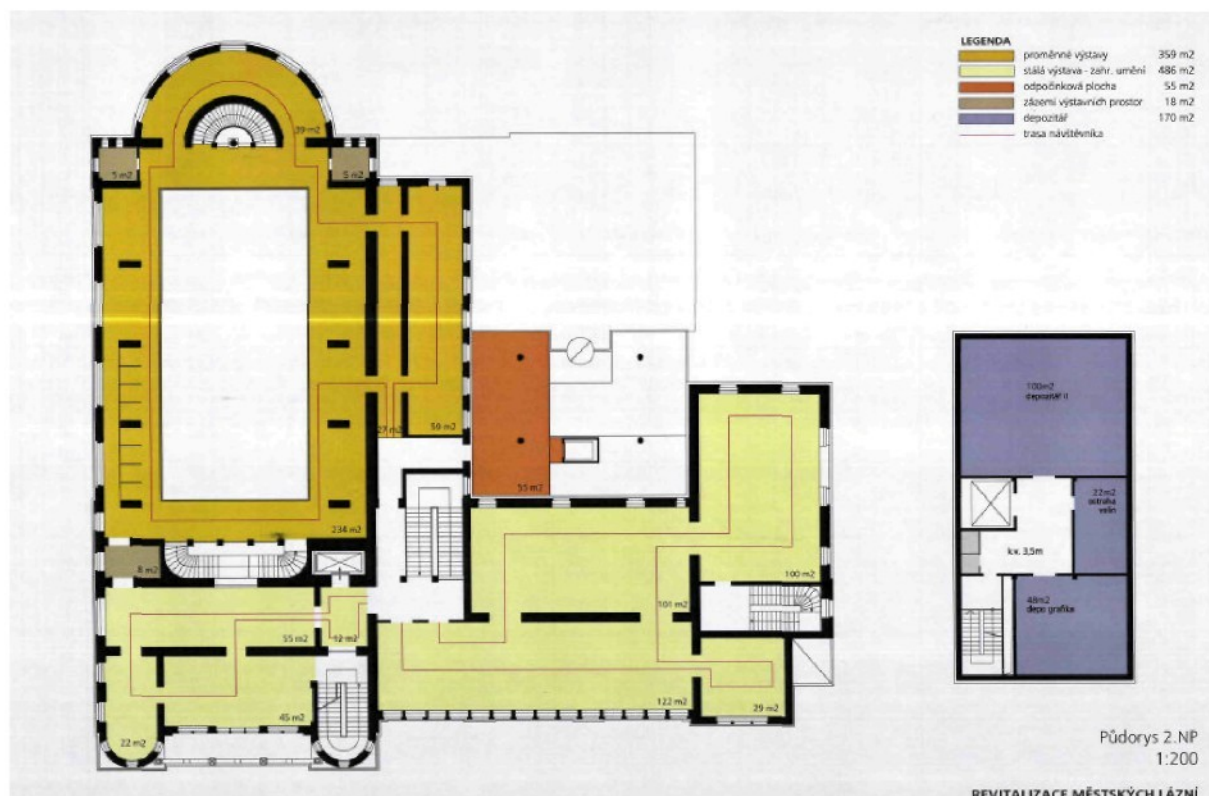

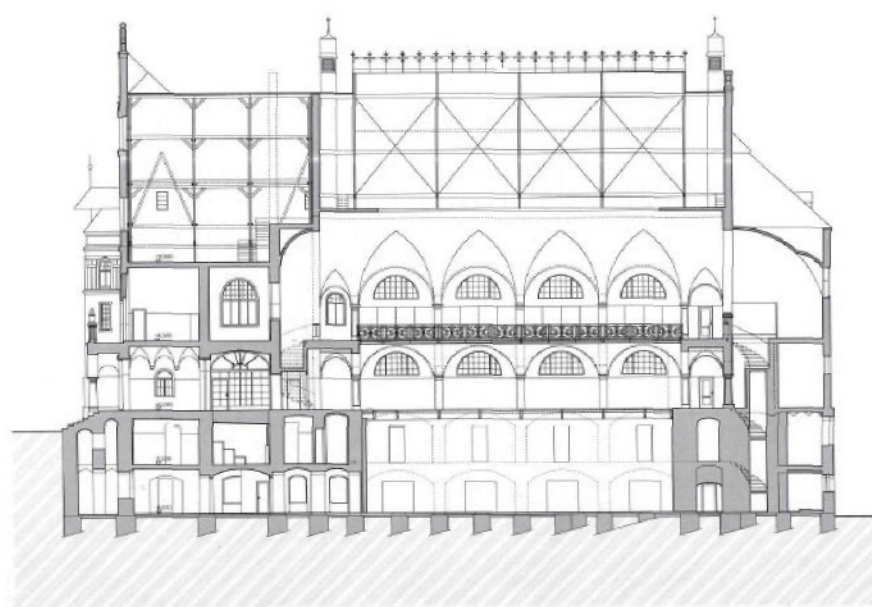
Půdorys 2. PP
1:200

REVITALIZACE MĚSTSKÝCH LAZNÍ

Řez výstavními sály
1:200

REVITALIZACE MĚSTSKÝCH LÁZNÍ